

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 29^{ος} • ΦΥΛΛΟ 112^ο • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2024 • ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ • ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ GR

Ανάσταση 2024

Ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής «Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ», ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αρμένων και η «Ελευθερόπολις», με την ευκαιρία των εορτών του ΠΑΣΧΑ εύχονται στους απανταχού Αρμενιανούς, στους φίλους του χωριού μας και στους αναγνώστες της «Ελευθερόπολις», Καλή Ανάσταση, με υγεία και χαρά.

Τα κάλαντρα του Λαζάρου

Χαίρετε εσείς χριστιανοί που είστε εδώ τριγύρω ακούσετε να σας επώ το θαύμα του Σωτήρος.

Θαύμα μεγάλο έγινε στην πόλη Βηθανία και στους ανθρώπους έδειξε την άνω βασιλεία.

Έδειξε πως ο άνθρωπος έχει ψυχή και σώμα φεύγει η ψυχή στους ουρανούς και το κορμί στο χώμα.

Εβραίος εκατείχετο να γίνει Φαρισαίος μα ήταν φίλος του Χριστού πολύ αγαπημένος.

Στα δεκατέσσερα Μαρτίου και στα τριάντα τρία ο Λάζαρος απόθανε εν πόλη Βηθανία.

Τα κάλαντρα της Μεγάλης Παρασκευής

Σήμερα μαύρος ουρανός σήμερα μαύρη μέρα σήμερα όλοι θλίβονται και τα σκυλιά λυπόνται.

Σήμερα βάλλανε (έβαλαν) βουλή οι άνομοι Εβραίοι οι άνομοι και τα σκυλιά κι οι τρισκαταραμένοι για να σταυρώσουν το Χριστό των πάντων Βασιλέα.

Ο Κύριος ηθέλησε να μπει σε περιβόλι να κάμει δείπνο μυστικό για να τον λάβουν όλοι.

Η Παναγιά η Δέσποινα καθόταν μοναχή της, τας προσευχάς της έκανε για τον Μονογενή της φωνή εξήλθ' εξ ουρανού κι απ' Αρχαγγέλου στόμα: «Σώνουν Κυρά μου οι προσευχές, σώνουν και οι μετάνοιες και τον υγιό σου πιάσανε και στο χαλκιά τον πάνε»

Σαν κλέφτη τον επίασανε και σαν φονιά τον πάνε και στον Πιλάτου τας αυλάς εκεί τον τυραννάνε.»

«Χαλκιά χαλκιά φτιάξε καρφιά φτιάξε τρία περόνια.» κι εκείνος ο παράνομος βαρεί και φτιάχνει πέντε.

«Συ Φαραώ που τα φτιάξεις πρέπει να μας διδάξεις «Βάλτε τα δυο στα χέρια του και τ' άλλα δυο στα πόδια»

το πέμπτο το φαρμακερό βάλτε το στην καρδιά του να τρέξει αίμα και νερό να πληγωθεί η καρδιά ντου.»

Συνέχεια στη σελίδα 2

ΑΝΟΙΞΗ 2024

Τα κάλαντρα των μικρών μας φίλων

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτο, παραμονές των γιορτών των Χριστουγέννων, οι μικροί μαθητές του Παιδικού Σταθμού των Αρμένων, ξεχύθηκαν στους δρόμους και είπαν τα παραδοσιακά κάλαντρα με τα τριγωνάκια τους. Και του Χρόνου!

Περισσότερες φωτό στην σελ.12

Μονοήμερη εκδρομή στα Καλάβρυτα με τον σύλλογο Αρμενιανών Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης» στις 7/4/2024

Ο Σύλλογος Αρμενιανών Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης» διοργανώνει μονοήμερη εκδρομή στα Καλάβρυτα στις 7 Απριλίου 2024.

Συνοπτικό πρόγραμμα εκδρομής
Αναχώρηση από Αθήνα προς το κάτω Διακοπτό. Όσοι επιθυμούν θα επιβιβαστούν στον οδοντωτό για να απολαύσουν την μαγευτική διαδρομή μέσα από το φαράγγι του Βουραϊκού και οι υπόλοιποι θα μεταβούν με το πούλμαν στα Καλάβρυτα. Ραντεβού στο σταθμό του τρένου με επόμενη στάση την ιστορική μονή της Αγία Λαύρας η οποία

βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από τα Καλάβρυτα. Στη συνέχεια επιστρέφουμε στα Καλάβρυτα για το μεσημεριανό μας γεύμα και κατόπιν θα επισκεφτούμε το Μνημείο των σφαγιασθέντων από τους Ναζί. Συνεχίζουμε με μετάβαση στο Μέγα Σπήλαιο όπου θα επισκεφθούμε την ιερά μονή του Μ. Σπηλαίου. Επιστροφή στη Αθήνα με ενδιάμεση στάση κατά την διαδρομή.

Τηλέφωνα κρατήσεων και επικοινωνίας:
Χατζηδάκης Μάνος: 6948617378
Γαβριηλίδης Χριστόφορος: 6973974170

Στο τεύχος που έχετε στα χέρια σας, μπορείτε να διαβάσετε...

- ❖ **σελ. 2:** Όποιος δεν έχει γέρο, πρέπει να αγοράσει.!!., του **Γιώργη Καπριδιάκη**
- ❖ **σελ. 3:** Διάφορες φάσεις του έρωτα, του **Χρήστου Τερεζάκη**
- ❖ **σελ. 4, 5:** Η πίττα του Συλλόγου Αρμενιανών «Ο Κριτοβουλίδης»
- ❖ **σελ. 4:** Συνδρομές στον «Κριτοβουλίδη», οικονομικός απολογισμός
- ❖ **σελ. 6:** Ενημέρωση για τις Πηγές από τον **Μάνο Λουράκη**
- ❖ **σελ. 7:** Ο Λεράς απου τσ' Αρμένους, του **Σήφη Πετράκη**
- ❖ **σελ. 8:** Οι παλαικές μας φωτογραφίες
- ❖ **σελ. 9:** Ενημέρωση-Καθαρισμός από τη «Συνέλευση Αρμένων για τις Πηγές»
- ❖ **σελ. 10:** Ψήφισμα για τις πηγές Αρμένων «Πλάτανος»
- ❖ **σελ. 11:** Το δώρο της Λαμπρής, της **Μαίρη Πριπάκη - Κουντάνη**
- ❖ **σελ. 11:** Των μικρών... μεγάλη η Παλαιστίνη, της **Έλσης Παυλάκη**
- ❖ **σελ. 12:** Κάλαντρα, Αγιασμός των Υδάτων, Κοπή Πρωτοχρονιάτικης Πίτας στο χωριό μας
- ❖ **σελ. 13:** «Η σημασία του νερού στη ζωή μας». Εκπαιδευτική δράση από τους μαθητές της Β' Γυμνασίου του 1ου Πειραματικού Γυμνασίου Χανίων στους Αρμένους
- ❖ **σελ. 13:** «Μ'ανάβεις». Το μανάβικο των Αρμένων στο Καλυβιανό Καρναβάλι
- ❖ **σελ. 14:** Τρώτε και πίνετε άρχοντες. Συνταγές με ζωγραφίες μαγειρικής για κουνέλια και λαγούς αρμενιανούς, του αξέχαστου Στέλιου Αναστασιάδη
- ❖ **σελ. 15:** Η Λαμπρή του Τσοπάνου, του **Γ. Ι. Καφετζάκη-Μαράντη**
- ❖ **σελ. 16:** Κοινωνικά, Δωρεές στην εφημερίδα μας, Ειδήσεις από το χωριό μας

Όποιος δεν έχει γέρο, πρέπει να αγοράσει..!!

Όσο μεγαλώνω, κι όσο μεγαλώνουν και τα παιδιά μου, θυμίζουμε τα σοφά λόγια του αφέντη μου, κι έρχομαι σιγά σιγά στην θέση του...

Όταν πήγαινα στο χωριό να τον δω όσο ζούσε (1903-1999), κρατώντας του κάνα φιλό ψαράκι, ένα μάτσο μαλοτύρα, κι ένα πιάτο άγριο σταμναγκάθι... που κάτεχα ότι του άρεσαν...

Η πρώτη του κουβέντα ήταν αν έχω φάει, αλλιώς να μου σιάξει πράμα..., και μετά άρχιζε να με ρωτά για την υγεία μου, για τις δουλειές μου, για την οικογένεια μου, για τα παιδιά μου... Κανονική πατρική ανάκριση.

Όλα ήθελε να τα μαθαίνει αναλυτικά, αλλιώς δεν κοιμάται ήσυχος τα βράδια, έλεγε.

-Όλα καλά πάνε γεροντή μην ανησυχείς, μόνο να τρως καλά εσύ και να κοιμάσαι... του έλεγα κι εγώ για να τον ψυχάσω...

Αλλά πάντα τα λέγαμε στο πόδι κι έφευγα βιαστικός.

-Μα κάτσε μπρε Γιώργη μια ουλιά ακόμη να σε δω, και μη βιάζεσαι να αμολάρεις λες και σε κυνηγούνε.

-Κάτσε να σε καλωδώ που θέλω να σου πω κιόλας, γιατί θαρρώ πως δεν είμαι καλά και δεν κατέω ανέ σε ξαναδώ...

-Κόψτα τα παραμύθια πονηρούλη Σφακιανέ, μια χαρά σε θωρώ εγώ κι είσαι.

Ήθελε να του κάνω παρέα για να πούμε δυο κουβέντες να ξεσκάσει, και μου το έριχνε απόξω όξω στο συναισθηματικό...

Που να καταλάβω εγώ τότε σαραντάρης πολυάσχολος, πάνω στα καλά μου, τι σημαίνει μοναξιά στα γηρατειά, κι ότι κάποτε θα γεράσουμε κι εμείς, και θα έχομε τις ίδιες παραξενιές, και την ίδια έγνοια για τα παιδιά μας...

Κι ότι θα βιαζόταν κι αυτά ακριβώς το ίδιο.

Μια μέρα την ώρα που έφευγα, για να με κρατήσει παραπάνω, μου ζήτησε ένα τσιγάρο, ενώ ποτέ του δεν κάπνιζε.

-Δος μου μπρε Γιωργιό κι εμένα να κάμω ένα τσιγάρο γιατί ετσά το καρδιώθηκα, αλλά εσύ να το κόψεις... κόψετο να έχεις την ευχή μου.

-Ε άντε να σου κάμω το χατίρι αφού επιμένεις καπετάνιο, να ανάψω κι εγώ ένα, να το κάψουμε παρέα.

Έκατσα πολύ ώρα τότε, και τον άφησα να μου εξιστορεί αναλυτικά τις ειδήσεις

που άκουγε ούλη μέρα στο ράδιο, και σε συνέχεια ιστορίες πολυ ειπωμένες από τα παλιά.

Ξεκίνησε από τα παιδικά του χρόνια, με το παράπονο πόσο σκληρός ήταν ο πατέρας του, πως πήγε στο δημοτικό μόνο ένα μήνα, γιατί μετά τον σταμάτησε για τα οζά, όταν ήταν φαντάρος στην Σάμο το 1926 που έφαιε 20 μέρες φυλακή επειδή δεν πυροβόλησε ένα πρόσφυγα που έκλεβε σταφύλια, πως είχε βουτήξει ένα μαχαίρι από ένα Γερμανό στρατιώτη την κατοχή, που τον είχε πάρει ο ύπνος στην μαδάρα.

Για τους μεγάλους χιονιάδες στο Χωριό, που το πήγαινε πάνω από την πόρτα τσι κουζίνας κι έκαναν τούνελ για να βγουν έξω, για μια γυναίκα που είχαν μπει οι διαόλοι μέσα τζι, και τσοι έβγαλε όξω ο παπάς στην εκκλησία... αλλά με χίλια βάσανα.

-Έβγα όξω καταραμένε έψελνε ο παπάς...

-Μαυρογένη σκατογένη δεν βγαίνω, στου καπούλο έχω τον χότζα... άκουγε λέει μια φωνή, χωρίς να μιλεί η γυναίκα...

Έκατσα και τον άκουγα πάνω από δυο ώρες χωρίς να διακόπτω, μου ζήτησε κι άλλο τσιγάρο για να κερδίσει χρόνο, αλλά δεν του έδωσα.

Σηκώθηκα να φύγω και πετούσε από την χαρά ντου, σαν το μικρό κοπέλι που του έκαναν δώρο ένα καινούριο ποδήλατο...

Το γέρικο πρόσωπο του ανανεώθηκε, γελούσαν τα μουστάκια του τα μάτια του, και τ' άγρια γένια του.

-Άμε μπρε κοπέλι μου στο καλό κι ο θεός να σε ξεμιστεύει, μα σήμερα μούδωκες την μεγαλύτερη χαρά.

Αν ζούσε σήμερα θα ήταν η καλύτερη μου παρέα...!!

Γιώργης Καπριδάκης

Η "Ε" ενημερώνει ότι η ύλη για το επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 17/05/2024.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου
Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»

Εκδίδεται με τη συνεργασία
της Τοπικής Κοινότητας Αρμενίων

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Εκδίδεται και διευθύνεται
από συντακτική επιτροπή.

Δωρεές στον Τραπεζικό λογαριασμό
Εθνικής Τράπεζας
GR9001101560000015676103433

Εκδότης-Διευθυντής:

Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124, 173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613

Email: itsakir@otenet.gr
www.armenoi.gr
ISSN 1109-3056

Συνέχεια από τη σελίδα 1

Η Παναγιά ως τ' άκουσε έπεσε κι ελιγώθει
σταμνί νερό της ρίζανε τρία κανάτια μόσχο
(για ν' άρθει ο λογισμός της)

Και σαν της ήρθε ο λογισμός και σαν της ήρθε
ο νους της
ζητεί μαχαίρι να σφαεί φωτιά να πάει να πέσει
ζητεί γκρεμό να γκρεμιστεί για το Μονογενή της.

Η Μάρθα κι Μαγδαληνή και του Λαζάρου η μάνα
του Ιακώβου η αδερφή κι οι τέσσερεις αντάμα

Επήραν το στρατί - στρατί στρατί το μονοπάτι
το μονοπάτι τσι βγαλε εις του Ληστή τη πόρτα

-«Άνοιξε πόρτα του ληστή και πόρτα του Πιλάτου,
κι πόρτα από το φόβο της ανοίγει μοναχή τση.

Τηρά δεξιά τηρά, τηρά ζερβά κανένα δεν γνωρίζει
τηρά και δεξιότερα βλέπει (θωρεί) τον Αϊ Γιάννη

-«Άγιε μου Γιάννη Πρόδρομε και βαφτιστή
του γιου μου
μην είδες τον γιόκα μου και σε διδάσκαλό σου;»

-«Δεν έχω στόμα να σου πω χείλη να σου μιλήσω

δεν έχω κεροπάλαμα για να σου τονε δείξω

Βλέπεις (θωρείς) εκείνο τον γυμνό τον
παραπονεμένο
απού φορεί ποκάμισο στο αίμα βουτημένο,
σπού φορεί στην κεφαλή αγκάθινο στεφάνι
εκείνος είναι ο γιόκας σου και εμέ διδάσκαλός μου.»

- «Δε μου μιλάς υγιόκα μου, δε μου μιλάς
παιδί μου;»

- «Τί να σου πώ μανούλα μου, που διάφορο
δεν έχει!

Μόνο το Μέγα Σάββατο, κοντά το μεσημέρι,
που θα λαλήσ' ο πειτεινός, σημαίνουν οι καμπάνες·
σημαίν' η γής, σημαίνει ο Θιός, σημαίνουν
τα επουράνια,
σημαίνει κι η Αγιά Σοφιά το μέγα μοναστήρι.»

-«Κάνε Κυρά μου υπομονή κάνε Κυρά μου
κάνε Κυρά μου Ανέστη.»

-«Μα πως να κάνω υπομονή μα πως να κάνω
Ανέστη
που έχω γιο μονογενή κι εκείνο σταυρωμένο.»

Όποιος το λέει σώνεται κι όποιος τ' ακούει αγιάζει
κι όποιος το καλαφρονκαστή, Παράδεισο δα λάβη
Παράδεισο και λίβανον από τον Άγιο Τάφο.

Διάφορες φάσεις του έρωτα

Γράφει ο Χρήστος Τερεζάκης

Ανέκαθεν όταν ήμουν στο χωριό μου άρεσε να διαβάω την τοπική εφημερίδα, ν' ακούω τους τοπικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς και να βλέπω τα κρητικά κανάλια. Απ' τις δημοφιλέστερες εκπομπές ήταν αυτή του **Γιώργου Βιτώρου**, σε διάφορα κανάλια όλα αυτά τα χρόνια, τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα και πάντα, αν θυμάμαι καλά, το βράδυ του Σαββάτου.

Και πώς να μην είναι δημοφιλής αυτή η εκπομπή αφού συνδύαζε εξαιρετική μουσική, δίνοντας μάλιστα έμφαση στη μουσική και τους χορούς του κάθε τόπου της Κρήτης, με προσωπικές ιστορίες, χιούμορ, ακόμα και με ιστορικές πληροφορίες για πρόσωπα και τόπους. Ο ανήσυχος τηλεθεατής θα άκουγε για τον «Τάδε Ταδάκη» απ' την ιστορική Μαλάθυρο και θα συγκρατούσε το τοπωνύμιο. Θα ρώταγε και άλλους και μια μέρα θα έπαιρνε το αυτοκίνητο να τραβήξει δυτικά ή ανατολικά για να γνωρίσει από κοντά τον τόπο για τον οποίο άκουσε στην εκπομπή. Δεν μπορώ τέλος να μην αποδώσω τα εύσημα στον παρουσιαστή που μιλάει με τα καλύτερα λόγια για τους παρόντες στο στούντιο, πολλές φορές και για τους συγγενείς τους αλλά κάνει και επαινετικές συστάσεις και ετοιμόλογα σχόλια και σε αυτούς που στέλνουν μαντινάδες και μηνύματα απ' όλο τον κόσμο.

Υπήρχε όμως πάντα μια αντίφαση στην εκπομπή. Την εντοπίζω ανάμεσα στις μαντινάδες και στα ανέκδοτα που λέει ο παρουσιαστής ή οι καλεσμένοι του. Όλες οι μαντινάδες που υμνούν την αγάπη είναι υπέρμετρα ρομαντικές, υμνούν τον απόλυτο έρωτα και πόθο, την στάση: ή μαζί σου ή δεν τη θέλω τη ζωή μου. Διαλέγω τυχαία μια από τις εκατοντάδες:

*Ακόμα και στο θάνατο
θα μπω μπροστά από σένα,
όσες φορές κι αν χρειαστεί
μάτια μου αγαπημένα.*

Κι εκεί που ο οικοδεσπότης διαβάζει αυτού του τύπου τις μαντινάδες με το ανάλογο ύφος και οι προσκεκλημένοι παρακολουθούν με θρησκευτική ευλάβεια, έρχεται το ανέκδοτο που επίσης αποδίδει εξαιρετικά ο παρουσιαστής:

(Ακούστηκε στη διάρκεια της πανδημίας)
Μωρέ Γιάννη μ' αγαπάς; Ρωτάει η γυναίκα τον άντρα της.

Ίντα 'ναι αυτά που λες μωρέ γυναίκα; απαντάει αυτός. Να σκοτωθώ θέλει αν πάθεις κάτι. Ναι μωρέ Γιάννη, μα δεν μου το δείχνεις. Ε, θα είμαι ασυμπτωματικός φαίνεται.

Έχω την εντύπωση ότι τα ανέκδοτα που έχουν μάλιστα σαφή ανδρική ματιά, βρίσκουν μεγαλύτερη ανταπόκριση απ' τις φλογερές μαντινάδες. Το συμπεραίνω τις επόμενες μέρες όταν συναντάω γνωστούς και φίλους που επίσης έχουν δει την εκπομπή. Μπορεί όμως να κάνω λάθος και να φταίει που οι γνωστοί μου είναι συνομήλικοι άνδρες. Ίσως οι νεώτεροι

τηλεθεατές να βρίσκουν πιο ενδιαφέρουσες τις θερμές μαντινάδες. Από αυτές να αντλούν ιδέες για την επόμενη που θα αφιερώσουν στο ταίρι τους. Και μακάρι να είναι έτσι.

Αλλά εμένα κάτι με τριβελίζει με το πώς περνάνε, πώς έρχονται αυτά τα δύο στην πορεία της εκπομπής. Η σειρά είναι περίπου: άκου τώρα αυτή τη μελιστάλακτη μαντινάδα και μετά δέξου κι αυτό το ανέκδοτο με το άτσαλο χιούμορ του. Σαν την συχνότερη πορεία των ανθρώπινων σχέσεων δηλαδή. Όπως και να 'ναι, οι συγκεκριμένες εκπομπές κάνουν τις

παρέες στα σπίτια να περνάνε καλά. Τι κι αν πέρασε η ηλικία των μεγάλων ερώτων, και μόνο η ανάμνηση τους θα ομορφαίνει πάντα τη ζωή μας.

Όμως θα αναφερθώ και σε ένα άλλο περιστατικό από την ίδια εκπομπή. Είναι Σαββατόβραδο, παραμονή της Κυριακής της Τυρινής, ετοιμάζω το φαγητό μου και προσπαθώ να συντονίσω τις ετοιμασίες του γεύματος με τα όξι και τόσο σύντομα διαφημιστικά διαλείμματα ώστε μετά να αφιερωθώ απρόσκοπτα στο πρόγραμμα. Δεν τα καταφέρνω όμως. Ο Βιτώρος σε μεγάλα κέφια, έχει πάει την εκπομπή σε άλλο επίπεδο απόψε. Ξεκινάει μια μαντινάδα με τους δυο πρώτους στίχους και ζητάει απ' τους τηλεθεατές να συμπληρώσουν τους υπόλοιπους δυο κατά την έμπνευσή του καθενός.

Ακολουθούν 15 λεπτά νηνεμίας με τραγούδια του καλεσμένου συγκροτήματος ώσπου έρχεται η πρώτη τελειωμένη μαντινάδα, ακολουθεί σε λίγο η δεύτερη, πιο γρήγορα η τρίτη κι όλα δείχνουν ότι έρχεται «τσουνάμι». Δεν είναι όμως η πλατιά ανταπόκριση, είναι ότι ο παρουσιαστής τους γνωρίζει όλους, κάθε φορά που παίρνει στα χέρια του να διαβάσει ένα τετράστιχο αναγγέλλει τον ριμαδόρο σαν αυτός να μπαίνει στο στούντιο και ο οικοδεσπότης να θέλει να τον συστήσει στους παρευρισκόμενους. Τι κι αν ο μαντιναδόρος έστειλε το μικρό του έργο απ' το Μόναχο, απ' τη Βιάννο, απ' τη Μεμβούρνη ή απ' τη Θεσσαλονίκη; Εκείνη τη στιγμή είναι

μαζί μας στο στούντιο και στο σπίτι μας.

Κάποια στιγμή όμως, κι ενώ δεν έχω καθίσει ακόμα για φαγητό, πιάνω με το μάτι μου τον Βιτώρο να κρατάει ένα μικρό καρτάκι και να δείχνει προβληματισμένος. Λέει στο τέλος, «Ηρθε μια μαντινάδα που δεν είναι απ' αυτές που σας έχω ζητήσει, αλλά δεν μπορώ να μην τη διαβάσω, είναι ιδιαίτερη...» και απαγγέλλει ο ίδιος:

*Ό,τι είχα πιο πολύτιμο
εσύ μου το 'χεις πάρει
κι ας μην εκοιμηθήκαμε
στο ίδιο μαξιλάρι*

Συμφώνησα ότι ήταν μια πολύ εύστοχη μαντινάδα στο θέμα της. Η βραδιά κύλησε εξαιρετικά, οι ολοκληρωμένες μαντινάδες ερχόντουσαν ομαδικά και κάποιοι με τους δυο δικούς τους στίχους είχαν απογειώσει το τετράστιχο.

Επιμερώνοντας Καθαρά Δευτέρα είχα να πάω με κάποια παρέα σε μια ταβερνούλα να φάμε τα νηστίσιμα. Με είχε καλέσει ο Μάνος, ένας πληθωρικός τύπος που δύσκολα του λες όχι. Δεν ήξερα κανέναν άλλο από τους υπόλοιπους. Μια χαρά περνάγαμε, έξι άτομα ήμασταν, γυναίκες και άνδρες. Η παρέα φαινόταν να βρίσκει τα πατήματα της κι έτσι μετά το φαγητό, άρχισε το ιστορικό-φιλοσοφικό-σκωπτικό κομμάτι της μάζωξης.

Και ξαφνικά ρωτάει ο Μάνος: «ποιος έχει ζήσει πλατωνικό έρωτα;»

«Έλα πάλι!» σχολίασα από μέσα μου έχοντας πρόσφατη την προχθεσινή μαντινάδα. Όσοι ήμασταν, ισάριθμα χέρια σηκώθηκαν. Η ταβέρνα είχε καλό μαρουβά, δικό τους.

Δες τώρα τι είναι ο άνθρωπος. Ελαφρά παρεξηγήθηκα, «μα είναι δυνατό όλοι να έχουν περάσει νταλγκά σαν το δικό μου και να σηκώνουν το χέρι τους;» αναρωτήθηκα από μέσα μου. αλλά και ο υποκειμενισμός έχει τα όρια του, συνήλθα, κάλλιστα ο καθένας θα μπορούσε να έχει περάσει το σιδηρόπεδο. Ξεκίνησε ένας να πει κάτι αλλά σχεδόν αμέσως πάτησε συμπλέκτη και αντί για τη συνέχεια της ιστορίας του με ένα μορφασμό που δήλωνε «δε βαριέσαι...» σήκωσε το ποτήρι του.

Ο Μάνος που πάντα είχε να πει κάτι για όλα, μ' ένα θριαμβευτικό χαμόγελο, σαν να του άρεσε που η ερώτηση του έφερε τόση φόρτιση, επιδέξια πήγε τη συζήτηση αλλού.

Φινάλε: τι καθόμαστε και πίνουμε καφέδες σκέτους όταν μετά από οίνοποσία πρέπει να οδηγήσουμε, ή αφήνουμε ανοιχτό λίγο το παράθυρο να έρχεται κρύο αεράκι στο μέτωπο; Ανακαλέστε μια συναισθηματική σας ιστορία, άνδρες και γυναίκες, πλατωνική ή όχι και με την εγρήγορση που θα σας προκαλέσει οδηγήστε άφοβα απ' το Σφηνάρι έως την Κάτω Ζάκρο.

ΥΓ: η πρώτη μαντινάδα είναι του Γιώργου Γαρυφαλάκη

Η πίττα του Συλλόγου Αρμενιανών

Την Κυριακή 04/02 μαζευτήκαμε στο φιλόξενο χώρο «Μαντανία» για να κόψουμε την πρωτοχρονιάτικη πίττα. Αυτό για τους περισσότερους από μας ήταν μόνο η αφορμή. Να συναντάς μέσα στο χειμώνα τους συγχωριανούς σου αξία ανεκτίμητη. Αγκαλιές, ζεστά χαμόγελα, ευχάριστες κουβέντες ακούγονταν σε κάθε τραπέζι. Η καλή διάθεση ήταν κοινός παρανομαστής σε όλα τα πηγαδάκια. Όλες οι γενιές βρέθηκαν μαζί να μοιραστούν την αγάπη τους για τον ξεχωριστό τόπο μας. Ο Σύλλογος εξασφάλισε κρητικούς μεζέδες σε αφθονία σε κάθε τραπέζι. Τα δύο φλουριά συνοδεύονταν με δώρα χορηγίες, ένα ρολόι από το κοσμηματοπωλείο του **Χρήστου Τσιτσιρίδη** και ένα βιβλίο από το νέο βιβλιοπωλείο της **Κικής Βασάλου**. Η τυχερή της χρονιάς ήταν η **Άννα Καβρουλάκη-Γάρδια** που κέρδισε το ρολόι.

Την εκδήλωση πλαισίωσε η ομιλία-απολογισμός του Προέδρου **Στέλιο Τσακίρακι**.

Ο πρόεδρος παρουσίασε τα πεπραγμένα του προηγούμενου έτους και το πρόγραμμα για τις εκδηλώσεις του νέου έτους. Παράλληλα ο συγχωριανός μας δικηγόρος **Μάνος Λουράκης** με συνεκτικό και ακριβή λόγο παρουσίασε τις εξελίξεις στο θέμα των πηγών του Πλατάνου. Ο Μάνος εμπλέκεται ενεργά στις δράσεις με αυθεντικό ενδιαφέρον και επιστημοσύνη. Αν θέλαμε να κρατήσουμε κάτι από το λόγο του είναι η ανάγκη να σταθούμε όλοι στο πλευρό των κατοίκων που διεκδικούν ελεύθερη πρόσβαση.

Αυτό το όμορφο πρωινό περισσότερο απ' όλα ήταν ολοφάνερη η συλλογική προετοιμασία και προσπάθεια όλων των μελών του συλλόγου για την όμορφη αυτή διοργάνωση. Το επόμενο ραντεβού δόθηκε στην ημερήσια εκδρομή που διοργανώνει ο σύλλογός μας στα Καλάβρυτα στις 07/04.

Καλή χρονιά με υγεία και δημιουργία σε όλους.
Αργυρώ Γαβριλίδη

Εισφορές στον «Κριτοβουλίδη» Νοέμβριος 2023- Γενάρης 2024

Τερεζάκης Μιχάλης	50€
Παπαγιαννάκης Σπύρος	100€
Χριστόφορος Γαβριλίδης	20€
Λαμπαθάκης Βασίλης	200€
Βασσάλος Μιχάλης	20€
Καβρουλάκη Μαρία	20€
Χατζηπαγγελάκη Βέτα	20€
Μπουρνάζος Στρατής	20€
Μπουρνάζου Άννα	20€
Τερεζάκη Αναστασία	10€
Γαβριλίδη Εύη	20€
Βαγιωνάκη Σοφία	30€
Γαβριλίδη Ελένη	10€
Γκικοπούλου Βασιλική	50€
Καβρουλάκης Μιχάλης	50€
Καπριδάκης Σταύρος	5€
Βαγιωνάκη Ελένη	30€
Πατηνωτάκης Ιωάννης	20€
Καβρουλάκης Γιώργος	20€
Γκαγκάρας Γιώργος	20€
Καβρουλάκης Μάνθος	20€
Καβρουλάκης Δημήτρης	25€
Καβρουλάκης Κώστας	25€
Καβρουλάκη Καίτη	20€
Χριστοδουλάκης Δημήτρης	20€
Λουράκη Βάλια	20€
Πατηνωτάκης Γιάννης	25€
Τσιτσιρίδης Κώστας	5€
Γκορόγια Αργυρώ	15€
Τερεζάκη Σοφία	20€
Χατζηδάκης Μάνος	20€
Τσακίρακις Στέλιος	20€
Κουτσουπάκης Θοδωρής	300€

Συνοπτικός οικονομικός απολογισμός έτους 2023 του συλλόγου Αρμενιανών Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης»

Αρχικό ταμείο: 1920,5
Εισπράξεις έτους 2023: 3475,5
Πληρωμές έτους 2023: 1171,5
Υπόλοιπο ταμείου 31/12/2023: 4224,5
Αθήνα 05/02/2024
Ο Ταμίας **Εμμανουήλ Χατζηδάκης**

«Ο Κριτοβουλίδης»

Χίλια καλώς εσμίξαμε χίλια και δυο χιλιάδες ο κάμπος με τα λούλουδα και με τις πρασινάδες.

Εκ μέρους όλου του διοικητικού συμβουλίου του «Κριτοβουλίδης» εύχομαι καλή χρονιά και υγεία σε όλο τον κόσμο. Εκτός από τη νέα χρονιά, κλείνουμε και ως διοικητικό συμβούλιο, τον πρώτο χρόνο λειτουργίας μας. Βρισκόμαστε λοιπόν στην ευχάριστη θέση να κάνουμε μια ανασκόπηση της προηγούμενης χρονιάς. Πάνω απ' όλα όμως, θέλουμε να εκφράσουμε τη χαρά μας που βρήκαμε την αφορμή για ν' ανταμώσουμε, να σμίξουμε, να μοιραστούμε τις ευχές μας και να πούμε τα νέα μας.

Την Κυριακή 18 Ιουνίου, οργανώσαμε την πρώτη μας γιορτή, στην έδρα μας, στην Αριστείδου 8. Θυμηθήκαμε πως είχαν τα 20α τους γενέθλια τα γραφεία μας και τα συγυρίσαμε, τα καθάρισαμε, τα περάσαμε κ' ένα φρέσκο χεράκι μπογιά και τ' ανοίξαμε να υποδεχτούν όλους τους Αρμενιανούς και φίλους στην Αθήνα. Στήσαμε δε, στη μικρή στοά της Αριστείδου, ένα μικρό γλέντι που δε του 'λειπε πράμα, μούδε η λύρα γι το λαγούτο.

Ακολούθησαν οι καλοκαιρινές μας εκδηλώσεις στους Αρμένους. Τη Δευτέρα 7 Αυγούστου φιλοξενήσαμε 2 παραστάσεις Καραγκιόζη στην αυλή της Παναγίτσας. «Ο Καραγκιόζης και το μαγεμένο δεντρί» για τους πιο μικρούς φίλους του Καραγκιόζη και «ο Καραγκιόζης στη Γιουροβίζιον» για τους πιο μεγάλους. Σίγουρα όμως, μέχρι να πέσει η αυλαία, κανείς δεν έφυγε από τη θέση ντου.

Την Τετάρτη στις 9 τ' Αυγούστου πάλι στην Παναγίτσα, διοργανώσαμε την παιδική εκδήλωση «Του νερού η φωνή», με παραμύθια και εικαστικά γύρω από το νερό. Ελπίζουμε ότι συνεισφέραμε ώστε η ερχόμενη γενιά να κρατά το αγαθό του νερού, ψηλά στις αξίες της.

Τέλος, την Παρασκευή στις 11 τ' Αυγούστου, διοργανώσαμε το γλέντι μας, μαζί με τον Πολιτιστικό Σύλλογο στο γήπεδο του μπάσκετ. Μια γιορτή με ανέλπιστα απήχηση και επιτυχία, που αγκαλιάστηκε από πλήθος κόσμου.

Παράλληλα με όλες τις δράσεις μας, δεν αφήσαμε ποτέ το ζήτημα των πηγών να μείνει πίσω, είτε αυτοπροσώπως, είτε εξ' αποστάσεως. Για το μεγάλο θέμα αυτό, θα μας ενημερώσει ο **Μανώλης Λουράκης** (πάνω-κάτω-δεξιά γι αριστερά δε κατέω μα κάπου εδώ τριγύρω πρέπει να 'ναι γραμμένα και του Μάνου τα λεγόμενα).

Πέρα από τις διοργανώσεις που αφορούν πλήθος κόσμου, έχουμε ξεκινήσει μια προσπάθεια ο σύλλογος να αποκτήσει μητρώο, οικονομικά που θα του επιτρέπουν να συνεχίζει τη λειτουργία του, καθώς

και να προχωρήσουμε σε εκλογές για την ανάδειξη του επόμενου διοικητικού συμβουλίου. Να ευχαριστήσουμε το **Μάνο το Χατζηδάκη** για τις προσπάθειες του να αποκτήσει ο «Κριτοβουλίδης» ιστοσελίδα, σημείο αναφοράς των δράσεων μας αλλά και χώρος συλλογής ψηφιακού υλικού από την κοινωνική ζωή του χωριού. Να ευχηθούμε στο Μάνο οι προσπάθειες του να δώσουν καρπούς σύντομα.

Το τελευταίο, αλλά πιο σημαντικό, από

τα πεπραγμένα μας είναι ότι καταφέραμε να ανταποκριθούμε την πρώτη βδομάδα της εφιαλτικής πλημμύρας που συνέβη στη Θεσσαλία, στέλνοντας είδη πρώτης ανάγκης στο Εργατικό Κέντρο Λάρισας μέσω του Π.Α.ΜΕ.

Στα σχέδια που κάνουμε για το μέλλον είναι μία εκδρομή στα Καλάβρυτα, παίρνοντας το διάσημο οδοντωτό, η οποία θα πραγματοποιηθεί την πρώτη Κυριακή του Απρίλη στις 7 του μήνα.

Τέλος αυτή τη χρονιά πήραμε την απόφαση να γιορτάσουμε τα 100 φύλλα της **Ελευθερόπολης**. Η εφημερίδα, σημείο αναφοράς για τους Αρμενιανούς όπου γης, συμπλήρωσε, εδώ και καιρό είναι η αλήθεια, τα 100 της φύλλα, γεγονός άξιο εορτασμού αλλά και αναδρομής στο περιεχόμενό της. Πέρα από

Συνέχεια στη σελίδα 6

Η πίττα του Συλλόγου Αρμενιανών «Ο Κριτοβουλίδης»

Ενημέρωση για τις Πηγές από τον Μάνο Λουράκη

Όπως γνωρίζετε οι περισσότεροι εδώ και περίπου 2 χρόνια διεξάγεται ένας αγώνας των κατοίκων του χωριού για τη διατήρηση της ελεύθερης πρόσβασης στις **Πηγές του Πλατάνου** και στην ανάδειξη του δημόσιου και κοινόχρηστου χαρακτήρα τους.

Η αρχή έγινε τον Μάρτιο του 2022 όταν ξένοι επενδυτές με σκοπό την επιχειρηματική εκμετάλλευση αγόρασαν το γειτονικό ακίνητο που άλλοτε στέγαζε την ταβέρνα Πλάτανος. Αμέσως μετά την αγορά οι νέοι ιδιοκτήτες ξεκίνησαν οικοδομικές εργασίες κατεδάφισης μέρους του κτίσματος και αναμόρφωσης του υπολοίπου με ελλιπή μέτρα προστασίας για τις Πηγές, ενώ στη συνέχεια εντελώς αυθαίρετα έκλεισαν τη μοναδική δίοδο προς αυτές, ισχυριζόμενοι ότι τόσο ο δρόμος όσο και ο περιβάλλοντας χώρος αποτελούν ιδιωτική τους περιουσία. Όχι μόνο αυτό, αλλά στο τοπογραφικό που χρησιμοποιήθηκε για την αγοραπωλησία η μεγάλη Πηγή του Πλατάνου έχει βαφτιστεί υδάτινο κανάλι, μέρος της Πηγής αποτυπώνεται ως ιδιωτική έκταση ενώ τέλος δεν δείχνει πουθενά το μνημείο του ηρώου. Να τονίσουμε επίσης ότι οι νέοι ιδιοκτήτες έχουν μισθώσει σε εταιρεία συμφερόντων τους τον χώρο με σκοπό την χρήση του ως τουριστικού καταλύματος αλλά και για τη διεξαγωγή κοινωνικών εκδηλώσεων.

Σε όλα τα παραπάνω η αντίδραση σχεδόν σύσσωμου του χωριού ήταν άμεση. Σε μικρό χρονικό διάστημα κυκλοφόρησε κείμενο που κατήγγειλε τις αυθαιρεσίες στις Πηγές του Πλατάνου και υπερασπιζόταν τον δημόσιο χαρακτήρα τους, το οποίο κείμενο υπέγραφαν πάνω από 200 κάτοικοι και μη του χωριού. Επιπλέον κατατέθηκε αίτημα στην Πολεοδομία προκειμένου να πραγματοποιήσει αυτοψία και να παγώσει τις εργασίες, έγινε καταγγελία στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων, δόθηκε δημοσιότητα και προβολή στο πρόβλημα, με δημοσιεύματα στον τοπικό Τύπο, ασκήθηκε πίεση στον Δήμο να αναλάβει τις ευθύνες του. Παράλληλα με τις παραπάνω ενέργειες οι κάτοικοι οργάνωσαν τη Συνέλευση για τις Πηγές των Αρμένων με εβδομαδιαίες συναντήσεις για συζήτηση και συντονισμό των δράσεων.

Το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα οι δράσεις και οι ενέργειες των κατοίκων και της Συνέλευσης εντάθηκαν. Δόθηκε

εντολή στον δικηγόρο Χανίων **Νίκο Ποντικάκη** προκειμένου να καταθέσει αγωγή κατά των νέων ιδιοκτητών με αντικείμενο την αναγνώριση του κοινόχρηστου χαρακτήρα της δόδου και του περιβάλλοντα χώρου των Πηγών. Με αιτήματα της η Συνέλευση ζήτησε την οριοθέτηση των Πηγών του Πλατάνου, την τήρηση και διασφάλιση των όρων της άδειας χρήσης νερού και της περιβαλλοντικής μελέτης που αφορά στη βιωσιμότητα των Πηγών. Επιπρόσθετα με πρωτοβουλία της Συνέλευσης κατατέθηκαν αιτήματα προς αρμόδιες περιβαλλοντικές υπηρεσίες με σκοπό να ελεγχθούν πολεοδομικές και άλλες παραβάσεις που θέτουν σε κίνδυνο τις Πηγές. Κατατέθηκε επίσης αίτημα-ψήφισμα προς την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων για τον χαρακτηρισμό του χώρου των Πηγών ως ιστορικού τόπου. Τέλος, μεταξύ άλλων διοργανώθηκαν εκδηλώσεις για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, οργανώθηκαν συμβολικοί καθαρισμοί των νερών, έγιναν παρεμβάσεις σε πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής και χωριά που υδρεύονται από τις Πηγές των Αρμένων, χαράχθηκε πολιτιστική διαδρομή που περιλαμβάνει τις Πηγές.

Πίσω στο σήμερα λοιπόν όλες οι παραπάνω ενέργειες και δράσεις έχουν φέρει απτά αποτελέσματα και συγκεκριμένα:

Η πρόσβαση στις Πηγές των Αρμένων παραμένει έως και σήμερα ελεύθερη.

Οι παράνομες οικοδομικές εργασίες έχουν παγώσει με εντολή της Πολεοδομίας και τα επιχειρηματικά σχέδια των νέων ιδιοκτητών έχουν παγώσει και αυτά.

Έχει αναδειχθεί στην τοπική κοινωνία αλλά και στις αρμόδιες υπηρεσίες ο σπουδαίος πολιτιστικός και ιστορικός χαρακτήρας των Πηγών και στο πλαίσιο αυτό έχει φύγει με θετική εισήγηση από την Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων Κρήτης αίτημα προς το Υπουργείο Πολιτισμού για τον χαρακτηρισμό της περιοχής των Πηγών ως ιστορικού τόπου με παράλληλη εντολή στην Πολεοδομία να μην εκδώσει

μέχρι την οριστική απόφαση καμία οικοδομική άδεια.

Έχει έρθει στο επίκεντρο το περιβαλλοντικό ζήτημα της διαχείρισης των υδάτων των Πηγών καθώς υπηρεσίες της Περιφέρειας ζητούν την ενημέρωση από τον Δήμο σχετικά με την ορθή τήρηση των όρων της περιβαλλοντικής μελέτης.

Η αγωγή που κατατέθηκε από τους κατοίκους συζητήθηκε τον περασμένο Δεκέμβριο ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χανίων και η απόφαση επί αυτής αναμένεται περίπου το Πάσχα. Αισιοδοξούμε φυσικά ότι η απόφαση θα είναι θετική για τις διεκδικήσεις των κατοίκων.

Ο σύλλογος Αρμενιανών «**Ο Κριτοβουλίδης**» στέκεται αλληλέγγυος στο πλευρό των κατοίκων των Αρμένων και της Συνέλευσης. Όλο αυτό το χρονικό διάστημα του αγώνα τους έχει εκδώσει ανακοινώσεις στήριξης, μέλη του συμμετέχουν ως ενάγοντες στην αγωγή, έχει συνυπογράψει αίτημα έγγραφης ενημέρωσης από τον Δήμο και γενικότερα θα συνεχίζει να στηρίζει εμπράκτως και με όλες τις δυνάμεις του τον αγώνα των κατοίκων.

Καταλήγοντας θέλω να τονίσω ότι για εμάς το ζήτημα των Πηγών δεν είναι καινούργιο, δεν αφορά μόνο την τελευταία διετία της παράνομης κατάληψής τους, καθώς η μη συντήρηση των αντλιοστασίων τους, ο μη καθαρισμός των υδάτων, η υπεράντληση κατά παράβαση των αδειών χρήσης νερού ιδιαίτερος κατά τους θερινούς μήνες είναι διαχρονικά προβλήματα τα οποία θέτουν σε άμεσο κίνδυνο τη βιωσιμότητα των Πηγών και υποβαθμίζουν τελικά την ποιότητα του νερού που πίνουμε. Όλα αυτά φυσικά δεν είναι τυχαία, καθώς το αυτονόητο, που τελικά δεν είναι και τόσο αυτονόητο, δηλαδή το νερό ως δημόσιο αγαθό προσβάσιμο σε όλους τίθεται εν αμφιβολία. Η ιδιωτικοποίηση του νερού αποτελεί κεντρική πολιτική επιλογή και εντός αυτών των δύσκολων συνθηκών καλούμαστε να δώσουμε στο πλευρό των κατοίκων των Αρμένων τον αγώνα αυτόν ο οποίος θα είναι μακρύς και δύσκολος και φυσικά δεν μπορεί να κριθεί μόνο σε δικαστικές αίθουσες και Υπηρεσίες αλλά και έξω στην κοινωνία. Στο τέλος όμως έχουμε την ισχυρή πεποίθηση ότι η δικαίωση θα έλθει.

Σας ευχαριστώ.

Μάνος Λουράκης

Συνέχεια από τη σελίδα 5

την εκδήλωση-αφιέρωμα το καλοκαίρι στους Αρμένους, στόχος μας είναι να στολίσουμε το χωριό μας με μια έκθεση διάρκειας με όλους τους σταθμούς της ζωής του χωριού. Εγκαίνια, ιστορικά αφιερώματα, λαογραφικές αναφορές, τοπολογικές περιγραφές, κοινωνικές εκδηλώσεις και τόσα άλλα θα

κοσμήσουν το χωριό μας, μέσα από 10 ευμεγέθη ταμπλό. Κάθε συνεισφορά στην προσπάθεια αυτή, πνευματική αλλά και υλική, καλοδεχούμενη.

Να ευχαριστήσουμε τέλος το **Τζαμάρα Χρήστο** για τα κεράσματα του από το φούρνο του στον Κορυδαλλό, τον **Κουτσούπη τον Κωστή** για τα τυριά που μας έστειλε από τους Αρμένους, καθώς και

τους ανθρώπους της «**Μαντανίας**» που μας φιλοξενεί σήμερα. Η πίττα μας φέτος θα έχει 2 φλουριά με 2 δώρα φυσικά. Ένα γυναικείο ρολόι προσφορά του **Τσιτσιρίδη Χρήστου** και ένα βιβλίο προσφορά της **Βασσάλου Κικής** η οποία μόλις άνοιξε το βιβλιοπωλείο της «**Μπερλίν**» στα Πετράλωνα.

Στέλιος Τσακιράκης

Ο Λεράς απου τσ' Αρμένους

Γράφει ο Σήφης Πετράκης

Πλσιάζε το τέλος της τυροκομικής περιόδου. Ο καιρός πήγαινε καλά -είχε όψιμες βροχές και οι βούβες - αποθήκες - των Αση - Γωνιώτικων μητάτων ήταν γεμάτες τυριά.

Είχαν τελειώσει τη βάρδια τους οι τρεις ματρατζήδες (βοηθοί τυροκόμου) του μιτάτου. Ο Μιχάλης στο «Βρούλινο», ο Γιώργης τσοι «Χοιροκοιμητές» και ο Αντρέας στο «Κουδουνά». Λόγω ηλικίας (ήταν όλοι εκεί γύρω στα 15), αντάμωναν μετά την εργασία και τα λέγανε.

Εκείνη τη μέρα λοιπόν είχαν τελειώσει τη βάρδια τους πιο νωρίς. Είχαν πλύνει το λαβέτζι (το μεγάλο λέβητα για το γάλα). Είχαν κουβαλήσει νερό από τη στέρνα και ξύλα για να βράσουν το γάλα την επόμενη μέρα. Πήραν και την έγκριση του τυροκόμου για τη σύντομη απουσία.

-Παπαγιώργη εμείς ετελειώσαμεν τσ' εμπασάδες του μητάτου, μόνο θα πάμεν επά πλια πάνω στη βορεινάδα να βγορολοήσουμεν όθε ντα κάτω μέρη.

-Αμέτε - συμφώνησε και ο γενικός προϊστάμενος του μητάτου στο «Βρούλινο». Μόνο μην μπάτε αλάργο γιατί μπορεί να σασε χρειασιό.

-Όι, όι, επά πλια πάνω θα πάμεν απάντησε ο Μιχάλης.

Έτσι ο Γιώργης, ο Μιχάλης και ο Ανδρέας πήραν την ανηφόρα και σε λίγο βρέθηκαν να κάθονται σε ένα χοντράδι (μεγάλη ριζιμιά πέτρα) και να παρατηρούν τα χωριά του Αποκόρωνα.

Είχε για τα καλά μπει ο Μάιος και ο ήλιος είχε αρχίσει να καίει. Αυτοί, όμως κάθονταν και κουβέδιαζαν προστατευμένοι κάτω από τη σκιά ενός πελώριου ασφένδαμου.

-Κατέεις πως λένε τα χωριά επά' σια κάτω Γιώργη, εσύ απούσαι κοσμογυρισμένος; ρωτούσε ο Ανδρέας τον Γιώργη. Ήξερε, πως αυτός είχε πάει και λίγο πάρα πέρα...

Τα περισσότερα κοπέλια εκείνης της εποχής είχαν πάει μέχρι την Πόλη (Αργυρούπολη) ή το πολύ και μέχρι την Πισκοπή.

-Ναι μωρέ, ετούτα τα χωριά - και έδειξε με το χέρι - είναι τα Κουρνοπατήματα. Πλια πέρα δεν ντα κατέω...

-Και όθε μπού πέφτουνε οι Αρμένιοι απού μας έλεγενε ο Παπαγιώργης για το λερά;

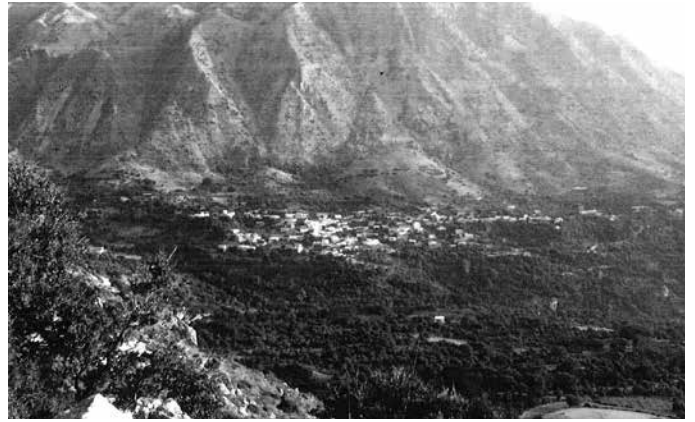
-Δεν γαιέω, μα οθενκειά ίσια κάτω θα'ναι!

-Και είναι σας έλεγενε ο Παπαγιώργης; ρώτησε ο Γιώργης.

-Έλεγέ μας πως εκεία είναι ένας λεράς απού σιάζει λέρια και είναι τα καλύτερα του κόσμου! Μουδέ τα Βρωπαϊκά δεν είναι καλλιιά ντωνε.

-Αυτός, λέει, επήγε ξαργούτου τσ' Αρμένους να πάρει δέκα λέρια και τα 4 βάλανε των οζώ ντου και είναι ένα καμάρι να τα ακούεις. Τα πλειά οζά ντου είναι τσαφαρωμένα με τα λέρια του Χαραλάμψη (απού τσ' Αρμένους).

Τα νεαρά βοσκαρούδια έτρεφαν μεγάλη εκτίμηση για τη γνώμη του **Γιώργη του Γύπαρη του Παπαγιώργη** που βέβαια δεν είχε καμιά σχέση με την εκκλησία και το παπαδικί, απλά κληρονόμησε από τον

πατέρα του το παρατσούκλι του Παπα - Γιώργη, και έτσι τον έβρισκες όπως και τους υπόλοιπους Αση - Γωνιώτες. Ο Παπαγιώργης, λοιπόν, ήταν ένας από τους «Ροδαράδες» βοσκούς και τα τρία Αση - Γωνιώτκια είχαν απεριόριστη εμπιστοσύνη στη γνώμη του, για το λερά απού τσ' Αρμένους.

Αφού συμφώνησαν λοιπόν την επόμενη ημέρα να πάνε τσ' Αρμένους να αγοράσουν ένα λέρι ο καθένας, συνέχισαν την κουβέντα, βλέποντας από κει πάνω τα χωριά στα κάτω μέρη.

-Μα ούλα τουτανά τα χωριά στα κάτω μέρη δεν ν' έχουνε Μαδάρα μουδέ οζά. Και πώς ζιούνε οι γι' άνθρωποι χωρίς οζά!

-Έχουνε μπρε μπουνταλά χωράφια χωρίς πέτρες και τα σκάφτουνε ολημερνίς! και συμπλήρωσε:

-Νάχα ν' έχουμεν κι εμείς ετσά χωράφια είναι τα θέλαμεν τα οζά!

-Όι - συνέχισε ο Μιχάλης - καλλιιά 'χω 'γω επά πάνω και να ζυγώνω οζά, παρά στα κάτω μέρη και να σκάφτω χωράφια ούλη μέρα.

Ο Ανδρέας, όμως, είχε κι άλλα επιχειρήματα:

-Νάχε ν' είναι επά καλλιιά, δε θα πιάνανε οι Τούρκοι τα κάτω μέρη, μόνο 'θελα πιάσουνε τσοι Μαδάρες!

Οι παλιοί μας ελέγανε πως επά δεν ήρθαν καθόλου. Κιανέναν Τούρκο δεν έκαμεν κατοικηριό το χωριό μας!...

Την άλλη μέρα οι νεαροί ήρθαν στην Μαδάρα ντυμένοι άψογα. Φορούσαν και οι τρεις τις σχολινές γκιλότες, τα υποδήματα, μαύρο πουκάμισο και στο κεφάλι τους είχαν δέσει λεβέντικα το μαύρο κεφαλομάντηλο με τα κρούσια να κατεβαίνουν σχεδόν μέχρι τα μάτια τους.

-Μωρέ, πώς ήρθετε μωρέ ετσά!... Είναι θαρείτε πως έχομεν πανηγύρι επά!

Τους υποδέχθηκαν οι τυροκόμοι με τους γκαλονόμους.

-Όι, εμείς θα πάμεν, ότι να απαναζέσεις τσ' Αρμένους να πάρομεν λέρια.

-Και παράδες μωρέ, που θα βρείτε παράδες να τα αγοράσετε!

-Θα κρατούμεν ένα τυρί ο καθένας!! Βρήκαν αμέσως τη λύση τα βοσκαρούδια.

Για τους δύο, τον Ανδρέα και τον Μιχάλη, οι τυροκόμοι τους δεν έφεραν καμιά αντίρρηση. Όμως, ο Γιώργης συνάντησε κάποια δυσκολία από τον τυροκόμο του τσή Χοιροκοιμητές.

-Αγίνωτο είναι μωρέ ακόμη, αγίνωτο είναι το τυρί. Προσπαθούσε να τον αποτρέψει ο Μελαδογιώργης!

Όμως αυτός επέμενε και τελικώς πήρε το τυρί.

Εδώ θ' αφήσω τον Αντρέα να μας διηγηθεί την ιστορία:

«Εκεία απού κάθουμετανε, είπαμεν να πάμεν να πάρομεν ένα τυρί και να πάμεν στ' Αρμένους στο λερά να πάρομεν ένα λέρι ο καθένας.

Απής επεράσαμεν τα Κουρνοπατήματα, εφτάξαμεν στη Γεωργιούπολη και πιάσαμεν την άσφαλο.

Εκεί μάζε είδανε οι χωροφυλάκοι και μάζε συλλάβανε, γιατί μάζε περάσανε για αντάρτες.

Απής του είπαμεν ποιοι είμαστανε και πού πάμεν, μάζε αφήκανε. Μάλιστα μάζε βρήκανε και αυτοκίνητο να μάζε πάει στ' Αρμένους.

Μόλις μας αντίκρισε ο λεράς ο Χαραλάμψη, άρχιζε την ανάκριση:

-Κι απού' στε μωρέ; Σφακιανοί 'στε;

-Όι, όι δεν ειμάστανε, Σφακιανοί! Αση - Γωνιώτες είμαστανε. Και συμπλήρωσαν:

-Εφέραμεν σου τρία τυριά να μάζε δώσεις τρία λέρια.

-Όι, όι, δικούνε τα δυό τυριά για τα τρία λέρια, πάρετε οπίσω το ένα!

Δεν ήθελε ο Χαραλάμψη να εκμεταλλευτεί τα βοσκαρούδια. Εδώ φάνηκε η εντιμότητα που πάντα τον διέκρινε στις συναλλαγές του.

-Πάρετε, μωρέ, το ένα τυρί και πουλήσετέ το.

Πούλησαν το ένα τυρί, πήραν λέρια και χρήματα και επέστρεψαν στην Αση-Γωνιά. Αμέσως πήγαν στο Γιάννη τον τζαγκάρη για να τους ράψει κουδούνες (δερμάτινη ζώνη που συγκρατεί το λέρι στο λαιμό του ζώου).

Μετά από λίγες μέρες, οι τρεις τους κάθονταν στο γνωστό μέρος. Λίγο παρακάτω έβοσκαν τα έγγαλα του Μιχάλη και μαζί τους και ένας μεσόκριγιος.

Φορούσε το ολοκαίνουργιο κριγιαρικό και με περηφάνια το κατακυπούσε, δημιουργώντας ένα όμορφο ηχητικό συνταίριασμα με τα υπόλοιπα οζά που ήταν με μαστοριά τσαφαρωμένα.

Υ.Γ. Από τα τρία βοσκαρούδια της δεκαετίας του '50, ο Μιχάλης έπιασε την παραλία και ο Γιώργης τα Ρεθεμνιώτικα. Και οι δύο τους εγκατέλειψαν τη Μαδάρα. Ο μόνος που έμεινε πιστός της, είναι ο Αντρέας. Μάλιστα, άκουσα πως σε αντίθεση με τσ' άλλους βοσκούς, εφέτος αναζώνει (τυροκομά) ο ίδιος το γάλα του με τον πανάρχαιο παραδοσιακό Αση - Γωνιώτικο τρόπο.

Οι παλαικές μας φωτογραφίες

Συνεχίζουμε να δημοσιεύουμε τις παλαικές φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι. Πιστεύοντας πως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της ιστορίας ενός τόπου είναι καθήκον μας θα συνεχίσουμε να δημοσιεύουμε τις εικόνες από τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ιστορία του χωριού μας.

Ευχαριστούμε όλους τους αναγνώστες της εφημερίδας μας που ευγενικά και ανιδιοτελώς συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια, και περιμένουμε από όλους τους Αρμενιανούς τις παλιές τους φωτογραφίες.

Οι φωτογραφίες του παρόντος τεύχους, εικονίζουν τα καφενεία του χωριού μας την δεκαετία του '60. Οι φωτογραφίες είναι ευγενική προσφορά του δάσκαλου **Μανώλη Τζιλιβάκη** με ρίζες και από τους Αρμένους και προέρχονται από το αρχείο του.

Ενημέρωση -Καθαρισμός από τη «Συνέλευση Αρμένων για τις Πηγές»

ΚΥΡΙΑΚΗ 03/12
στις **11.00**
στους **Αρμένους**

Δράση καθαρισμού των πηγών του Πλάτανου και ενημέρωση γύρω απ' τις εξελίξεις.
Θα υπάρχει κοινή οικονομικής ενίσχυσης για τα δικαστικά έξοδα
[Επιχορηγούμενη δράση της Διεύθυνσης Περιφέρειας Αρμενίων]

ΠΕΜΠΤΗ 7/12
στις **09.00**
Κάλεσμα στα Δικαστήρια

Εκδίκαση από το πολυμελές πρωτοδικείο Χανίων της αγωγής των κατοίκων για ελεύθερη πρόσβαση στον ιστορικό χώρο των πηγών.

Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ ΞΕΣΤΑΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ!
Συνέλευση Αρμένων για τις Πηγές

Στο πλαίσιο ενημέρωσης για τις εξελίξεις και την εκδίκαση από το Πολυμελές Πρωτοδικείο Χανίων της αγωγής του χωριού μας για ελεύθερη πρόσβαση στις Πηγές Πλάτανος η «Συνέλευση Αρμένων για τις πηγές» πραγματοποίησε ακόμα μια δράση για καθαρισμό των πηγών υδροληψίας Πλάτανος καθώς και των πηγών που βρίσκονται δίπλα στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Είχε προηγηθεί συνέντευξη στην ΕΡΤ Χανίων στις 1 Δεκεμβρίου 2023 από το μέλος της Συνέλευσης **Κυριάκο Κουτσουπάκη** σχετικά με το τι συμβαίνει στις Πηγές Πλάτανος, τον αγώνα μας για ελεύθερη πρόσβαση και την εκδίκαση της αγωγής του χωριού μας καθώς και τη δράση μας στις 3 Δεκεμβρίου.

Η συμμετοχή στη δράση από φίλους και κατοίκους των δεκαεννέα χωριών που υδρεύονται από τις **πηγές Πλάτανος** ήταν εντυπωσιακή. Μετά τον καθαρισμό ακολούθησε ενημέρωση για όλες τις ενέργειες που έχουν γίνει και για τα αποτελέσματα των αναλύσεων του νερού που έχουν πραγματοποιηθεί σε πιστοποιημένο εργαστήριο με πρωτοβουλία και δαπάνη

της Συνέλευσης. Στη συζήτηση που ακολούθησε σχετικά με την προστασία και διαφύλαξη της ποιότητας του νερού καθώς και την διασφάλιση της δημόσιας υγείας τονίστηκε ακόμα μια φορά η ανάγκη για:

- τακτικό καθαρισμό και έλεγχο του νερού των πηγών Πλάτανος
- οριοθέτηση των πηγών
- αποχετευτικό σύστημα
- παρουσία όλων στο Πολυμελές Πρωτοδικείο στις 7 Δεκεμβρίου.

Η δράση ολοκληρώθηκε με τσικουδιά συνοδευόμενη με τις πεντανόστιμες τηγανίτες της **κ. Φανής**.

Τέλος ευχαριστούμε όλες και όλους που συμμετείχαν και ενίσχυσαν οικονομικά τον αγώνα μας

Συνέλευση Αρμένων για τις Πηγές

Για τις πηγές των Αρμένων

Η ανάγκη προστασίας και ανάδειξης σε δημόσιο αγαθό των πηγών των Αρμένων αναδείχτηκε από την Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Κρήτης (ΙΛΑΕΚ).

Με αφορμή την κοπή της πίτας της ΙΛΑΕΚ, η Εταιρεία πραγματοποίησε επισκέψεις στα Κυριακοσέλια (στον βυζαντινό ναό Αγίου Νικολάου) και στους Αρμένους.

Όπως είπε στα "Χανιώτικα νέα", ο αρχαιολόγος, **Μιχάλης Ανδριανάκης**, κοντά στις πηγές βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στην οποία, κατά τη διάρκεια εργασιών της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, αποκαλύφθηκαν δυο παλιότερες οικοδομικές φάσεις, μία του 13^{ου} αιώνα και μία του 6^{ου} με ψηφιακά δάπεδα.

Παράλληλα, ο Ανδριανάκης αναφέρθηκε και στην ιστορικότητα του χώρου των πηγών. «Εκεί έγινε το *Σύνταγμα στην ουσία της Κρήτης κατά την Επανάσταση του 1821*», είπε. Τόνισε δε ότι «οι πηγές αυτές είναι πολύτιμες. Και νομίζω ότι χρειάζεται να στηρίξουμε την προσπάθεια των κατοίκων και του Δήμου για την προστασία και ανάδειξη σε δημόσιο αγαθό των πηγών».

Από τη μεριά της, η πρόεδρος της ΙΛΑΕΚ, αρχαιολόγος, **Μαρία Ανδρεαδάκη** - Βλαζάκη τόνισε ότι «η ΙΛΑΕΚ στηρίζει την κινητοποίηση των κατοίκων ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των πηγών των Αρμένων. Ελπίζουμε ότι θα βρεθεί λύση από τις τοπικές αρχές, ώστε να είναι ελεύθερες οι πηγές για όλους. Το νερό είναι δημόσιο αγαθό και πρέπει να προσφέρεται σε όλους ανεμπόδιστα. Δεν αποτελεί ιδιοκτησία κανενός».

Πηγή: Χ.Ν.

Ψήφισμα για τις πηγές Αρμένων «Πλάτανος»

Εμείς οι πολίτες των Αρμένων, που αποτελούμε τη Συνέλευση των Αρμένων, συγκεντρωθήκαμε στις Πηγές των Αρμένων «Πλάτανος», κάτω από τα αιωνόβια πλατάνια, όπως έκαναν αιώνες τώρα οι πρόγονοί μας για να γνωστοποιήσουμε για μία ακόμη φορά και προς κάθε κατεύθυνση ότι οι Πηγές των Αρμένων είναι τόπος ιστορικός, τόπος μνήμης και εξαιρετού φυσικού κάλλους και να διαβεβαιώσουμε ότι θα τις προστατεύσουμε με όλες μας τις δυνάμεις.

Σε όσους το αγνοούν έχουμε να πούμε ότι σε αυτές εδώ τις πηγές και στα σκιερὰ πλατάνια συγκεντρώθηκαν τον **Μάιο του 1822** σαράντα ένας (41) εκπρόσωποι απ' όλες τις επαρχίες της Κρήτης, που αποτέλεσαν την Γενική Συνέλευση των Κρητών. Οι εργασίες της Συνέλευσης αυτής έγιναν υπό την προεδρία του Πέτρου Ομηρίδη - Σκυλίτση. Στον ιστορικό αυτό τόπο οι αντιπρόσωποι των Κρητών εξέδωσαν την «**Προκήρυξη της Ελευθερίας**» και ψήφισαν σχέδιο συντάγματος, την «**Προσωρινή Πολιτεία της νήσου Κρήτης**», για τη διοίκηση των ελευθέρων περιοχών της Κρήτης. Το Πολίτευμα της Κρήτης, εξασφάλιζε όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του πολίτη, αλλά επεσήμανε και την υποχρέωσή του για την υπεράσπιση της πατρίδας του, της Κρήτης. Την κεντρική Διοίκηση ασκούσε ο Γενικός Έπαρχος συνεπικουρούμενος από τη Γενική Καγκελαρία που αποτελούσαν από έναν Γενικό Γραμματέα και έξι Γενικούς Φροντιστές (Υπουργούς). «...Εις Αρμένους εν τω μέσω πλήθους πηγών και ποταμών υπάρχει μεγάλη ιστορική πλάτανος, υπό της οποίας την 22 Μαΐου 1822 υπεγράφη υπό της Κρητικής Συνελεύσεως το καταρτισθέν εις Επίδαυρον πολίτευμα ...» (Καλλίνικος Κυρ. Κριτοβουλίδης).

Σε ανάμνηση της ψήφισης της Προκήρυξης της Ελευθερίας και του Προσωρινού Πολιτεύματος το χωριό Αρμένοι μετονομάστηκε από τους επαναστάτες σε «**Ελευθερόπολις**». Το προσωρινό αυτό Πολίτευμα έχει εκδοθεί στο βιβλίο «Κρητικά Ιστορικά Έγγραφα (1821-1824)» του Ι. Α. Κ.

Κάτω από τη θέση του μεγάλου **ιστορικού πλάτανου του «Μπουρνάζο»**, όπου συγκεντρώθηκαν οι πρόγονοί μας, ο Πολιτιστικός Σύλλογος των Αρμένων Αττικής «Ο Κριτοβουλίδης» έχει τοποθετήσει **επιγραφή**, για να υπενθυμίζει στις επόμενες γενιές και σε κάθε επισκέπτη του χωριού το μεγάλο ιστορικό γεγονός που πραγματοποιήθηκε σ' αυτόν τον τόπο.

Το 1895 στις Πηγές Αρμένων-Πλάτανος κάτω από τον Ιστορικό Πλάτανο αποφασίστηκε η σύσταση της Μεταπολιτευτικής Επιτροπής υπό την προεδρία του Μανούσου Κούνδουρου, τη συμμετοχή Γ. Μυλωνογιάννη, Σ. Φωτάκη, Γ. Μπουρνάζου και άλλων.

Και στην τελευταία Κρητική Επανάσταση, **το Ιούνιο του 1897** συγκεντρώθηκαν ξανά στις Πηγές των Αρμένων κάτω από τον Ιστορικό Πλάτανο, αντιπρόσωποι από όλη την Κρήτη, που συγκρότησαν την Γενική Συνέλευση των Κρητών του 1897, με προσωρινή έδρα τους Αρμένους. Μέχρι τη μεταφορά της

έδρας στις Αρχάνες, που έγινε 30 Ιουνίου 1897, οι συγκεντρώσεις πραγματοποιούνταν και κάτω από τον Ιστορικό Πλάτανο. Πρωτότυπο ψήφισμα με τις υπογραφές των Κρητικών στις Πηγές των Αρμένων σώθηκε και βρίσκεται στο Ι.Α. Κρήτης.

«Εδώ (εις Πλάτανον) η Επανασταστική Συνέλευσις έπηξεν την φωλέαν της» γράφει Σπ. Μαλατάκης, Γενικός Γραμματέας της Επαναστατικής Συνελεύσεως.

Αλλά και στο Κίνημα του Θερίσου, στις **20 Μαρτίου 1905**, συγκεντρώθηκαν στις Πηγές των Αρμένων-Πλάτανος οι κάτοικοι από όλα τα χωριά του Αποκόρωνα και εξέδωσαν σχετικό ψήφισμα. Το ψήφισμα αυτό φυλάσσεται επίσης στο Ι.Α.Κ.

Τον Ιστορικό Πλάτανο του Μπουρνάζο, τις πηγές Αρμένων-Πλάτανος έχουν επισκεφθεί, θαυμάσει και μνημόσει αξιόλογες προσωπικότητες, ντόπιοι και ξένοι.

Επαναστάτες όπως Μαθιός Μυλωνογιάννης, Αριστείδης Κριάρης, Παρ. Κοτζαμπασάκης κ.α, ακαδημαϊκοί & συγγραφείς όπως Παντελής Πρεβελάκης, Σπύρος Μελάς, Μιχ. Δέφνερ, πολιτικοί & βουλευτές στα χρόνια της Κρητικής Πολιτείας όπως ο Γ. Φούμης, Μιχελιδάκης Βαρούχας, Γαλάνης, Μανασάκης κ.α., ποιητές όπως ο Σουρής, ο Σπυρ. Δάσιος, κ.α. Οι Ύπατοι Αρμοστές της Κρήτης Πρίγκηπας Γεώργιος, Αλ. Ζαΐμης, ο ναύαρχος Π. Κουντουριώτης, και φυσικά πολλές φορές ο Ελευθέριος Βενιζέλος ο οποίος κάποτε παρέθεσε γεύμα σε ναύαρχους των Ευρωπαϊκών στόλων, Ναπολέον Κανεβάρο, Ποττιέ, Νόελ, Σκρύλωφ.

Στην πηγή του πλάτανου πραγματοποιείται εδώ και δεκάδες χρόνια η τελετή κατάδυσης του Τίμιου Σταυρού και ο καθιερωμένος αγιασμός των υδάτων, με την παρουσία, των κατοίκων του χωριού και πλήθους επισκεπτών.

Σε μικρή απόσταση βορειοανατολικά από το χώρο των Πηγών Αρμένων-Πλάτανος βρίσκεται η εκκλησία του **Αη Γιάννη του Θεολόγου** η οποία χρονολογείται το 16^ο αιώνα, μέσα στην οποία από τις ανασκαφικές έρευνες που έγιναν πριν από μερικά χρόνια με τον επίτιμο σήμερα έφορο Αρχαιοτήτων κ. **Μιχάλη Ανδριανάκη** αποκαλύφθηκαν τα λείψανα μιας παλιότερης εκκλησίας του 13^{ου} αιώνα και ακόμα μιας εκκλησίας παλαιохριστιανικής βασιλικής του 6^{ου} αιώνα με

ψηφιδωτά δάπεδα.

Δίπλα στις πηγές βρίσκεται το περιβόλι της Παναγίας με τον ανακαινισμένο ναό της **Κοίμησης της Θεοτόκου**, στον οποίο υπήρχαν όμοια στοιχεία ψηφιδωτών με εκείνα της εκκλησίας του Αη Γιάννη, σύμφωνα με όσα ανιστορούνται Αρμενιανοί που θυμούνται το ναό πριν την ανακαίνιση του και τη γραπτή αναφορά του Επίτιμου Εφόρου Αρχαιοτήτων κ. Μιχάλη Ανδριανάκη.

Νοτιοανατολικά των πηγών πλάτανος βρίσκεται ο «περικαλλής» όπως αναφέρεται σε παλαιά δημοσιεύματα, ναός του **Αγ. Νικολάου**, που θεμελιώθηκε το **1914** (κατά άλλους το 1912 ή 1915) στα ερείπια τεμένους. Το τέμενος αυτό είχε θεμελιωθεί πριν το 1866 από τον πρωτομάστορα Κοσμά καταγόμενο από τα Κύθηρα, ο οποίος σύμφωνα με την παράδοση ευχήθηκε να ανεγερθεί στην ίδια θέση ναός στο όνομα του Αγ. Νικολάου. Ο κ. Μιχάλης Ανδριανάκης αναφέρει «την ωραία εκκλησία του Αγίου Νικολάου στους Αρμένους, ένα από τα τελευταία λιθοκτιστά αξιόλογα κτίσματα, την έκτισε ο Ηλίας Λιοδάκης από τη Σούρνη».

Δεν χωρεί λοιπόν καμία αμφιβολία ότι οι Πηγές των Αρμένων-Πλάτανος είναι τόπος ιστορικός, τόπος μνήμης και ως τέτοιος θα πρέπει να προστατευθεί με ειδικό Προεδρικό Διάταγμα.

Η νέα Συνέλευση για τις πηγές των Αρμένων αποφάσισε επίσης να ασκήσει κάθε νόμιμο μέσο προκειμένου να εφαρμοστεί ο Νόμος και οι αποφάσεις των αρμόδιων Διοικητικών Οργάνων και να προστατευθεί το απαράμιλλο σε κάλλος φυσικό περιβάλλον των Πηγών των Αρμένων και η πηγή ζωής, στην κυριολεξία, αφού από αυτές τις πηγές εκτός από τους Αρμένους υδρεύονται και αρδεύονται πολλά χωριά της επαρχίας Αποκόρωνου.

Αρμένοι, 5-10-2022
υπογράφουν

Η Συνέλευση των πολιτών των Αρμένων για τις πηγές Τοπικό Συμβούλιο Αρμένων

Το δώρο της Λαμπρής

Πάντα, μα πιο πολύ σε μέρες γιορτινές, ο νους μας τρέχει στα μαγικά τα παιδικά μας χρόνια. Σίγουρα ήταν δύσκολα. Μα μας γλυκαίνουν την καρδιά με μύριους τρόπους.

Στη γειτονιά μου τότε ξεχώριζα το πιο μικρό, ένα πεντάμορφο αγόρι! Ένα αθώο πειραχτήρι που σαν πεταλούδα του άρεσε να τρέχει από τη μια μεριά στην άλλη και να ξεφωνίζει όλο χαρά. Όταν ήρθε ο καιρός να πάει στο Σχολείο, στην Πρώτη τάξη, ένωσε εντελώς άβολα. Πως να κάθεται ώρες πολλές στο θρανίο ακίνητο, να μη μιλά, να μην τρέχει και ν' ακούει τη δασκάλα. Όσο και να προσπάθησε η αείμνηστη Μαρία η Σκανδάλη να το κάνει να προσέχει, δεν κατάφερε ν' αποσπάσει το νου του από τον ήλιο, τα λουλούδια και τους ελεύθερους δρόμους κι ας ήταν πανέξυπνο παιδί. Κάλεσε λοιπόν τη μητέρα του μέσα στην τάξη για να το δει πως αρνιόταν να συμμετέχει στη δουλειά του Σχολείου. Περισσότερο όμως ήθελε η καλή δασκάλα να προσέξει η μάνα πως έκανε εκείνη το μάθημα, για να προσπαθήσει και η ίδια να μάθει κάτι στο παιδί της. αναγκαστικά λοιπόν η μάνα στο σπίτι έκανε τη δασκάλα στο παιδί της. Δεν το αγρίευε ποτέ. Πάντα του μιλούσε με το καλό, όπως την είχε συμβουλευσει η δασκάλα. Εξάλλου ποιος θα μπορούσε να αγριοκοιτάξει το σγουρόμαλλο μικρό αγόρι; Έφτανε μια αθώα ματιά του για να σε αφοπλίσει. Η μάνα, απλή νοικοκυρά με τις στοιχειώδεις μόνο γνώσεις, με την απέραντη αγάπη της κάθεται ώρες δίπλα στο παιδί της με υπομονή, που θα ζήλευαν οι καλύτεροι παιδαγωγοί, και αγωνίζεται να το κάνει ν' αγαπήσει τα γράμματα. Όταν τη διακόπτει κάθε τόσο όπως φτερουγίζει ο νους του εδώ κι εκεί, «γροίκα μάνα να σου πω...», «την ώρα μάνα που έπαινα στο σχολείο είδα...», «μάνα άκουσα...», το σταματά με αγάπη:

-Έλα παιδάκι μου να μάθεις να διαβάζεις και να γράφεις. Γιατί αν δε τελειώσεις το σχολείο και δεν κατέεις γράμματα θάσαι βούι σούλη σου τη ζωή.

-Αλήθεια μάνα, δε με περιπαίζεις; ρωτά με αγωνία ο μικρός. Κι όταν εκείνη του γνέφει ναι, κουνώντας το κεφάλι της, πετάγεται επάνω και «θα βγάλω μάνα και κέρατα» λει και την κοιτάζει με τα μεγάλα μάτια του γεμάτα αγωνία. Μόλις άκουσε το «ναι κιαμέ δε θα βγάλεις;», χωρίς να σκεφτεί πολύ της

είπε: «Ωφον κακομοίρα μάνα. Το καλό που σου θέλω να παρακαλείς να μη βγάλω κέρατα. Γιατί τον πρώτο που θα κουτουλώ θάσαι συ».

Άλλη φορά που το σιργούλευε να διαβάσουν «γιατί α δε μάθει το μάθημα θα του βάλει η δασκάλα ένα μεγάλο μηδενικό και μπορεί και να το μαλώσει», της απάντησε: «Να διαβάσουμε μάνα λιγάκι μα να το κατέεις. Δε θέλω να με δέρνει η δασκάλα. Μηδενικά, κουλούρια μεγάλα, δε με νοιάζει να γεμίσει τα τετράδιά μου και τον κατάλογο τση» και πρόσθεσε γελώντας «έτσι θα θάχω ένα σωρό κουλούρια για τη Λαμπρή».

Σιγά-σιγά τέλειωσε η σχολική χρονιά και με χαρά όλα τα παιδιά της γειτονιάς μου αποχαιρέτησαν συμμαθητές και δασκάλους και έφυγαν ανεμίζοντας το ενδεικτικό στο χέρι. Πιο πολύ χαιρόταν και ξεφωνίζε ο μικρός μας φίλος. Ίσως γιατί δεν το περίμενε, επειδή δεν είχε συνειδητοποιήσει πόση πρόοδο είχε κάμει, πόσο είχε αποδώσει η αγάπη και η επιμονή της μάνας. Στη ρούγα περίμεναν οι μανάδες μας και άλλες γειτόνισσες. Ο καθένας μας έτρεξε στη δική του μάνα. Και τότε μια γειτόνισσα ρωτά δυνατά για να σκεπάσει τις φωνές μας. «Μωρέ, Στελιό, με πόσο προοιβάστηκες;». «Με πέντε» απάντησε ο μικρός και το γέλιο έσβησε από τα χείλη του. Το περίεργο είναι πως την ίδια ερώτηση επαναλάμβανε η γειτόνισσα σαν αστείο -πολύ κακόγουστο αλήθεια- κάθε τόσο και μάλιστα όταν άκουγαν πολλοί. Κάθε φορά και πιο πολύ ένιωθε πικραμένος ο φίλος μας. Και μια Κυριακή όταν τον ρώτησε πάλι, μπροστά σ' ένα σωρό κόσμο, «Μωρέ, Στελιό, με πόσο προοιβάστηκες», πήρε αμέσως την απάντηση που υπαγόρευσε η παιδική αγανάχτηση και πίκρα. «Με δέκα, μα τα πέντε στα μάθια σου».

Το καλοκαίρι πέρασε, το κακόγουστο αστείο σταμάτησε και η νέα σχολική χρονιά άρχισε και πήγαινε πολύ καλύτερα από την προηγούμενη. Κόντευε να φτάσει το Πάσχα. Κι ένα βράδυ η μάνα ρώτησε: «για ν' ακούσω είντα δώρο θέλετε για τη Λαμπρή;».

Μη σκεφτεί κανείς πως θα τολμούσε τότε κανένα παιδί να ζητήσει παιχνίδι. Του έφτανε «η κουτσούνα», το ωραίο τσουρέκι, που έφτιαχνε περίτεχνα σαν κοτσίδα η ίδια η μάνα για κάθε παιδί της, με ένα κόκκινο αυγό ψηλά. Με τόσο περηφάνια και αγάπη το κρατούσαμε αγκαλιά και το νανουρί-

ζαμε σαν μωρό, μέχρι να φαμε όλα τα άλλα τσουρέκια που υπήρχαν στο σπίτι. Ύστερα, αναγκαστικά, όχι χωρίς τύψεις, είχε την ίδια τύχη και «η κούκλα» μας. Το δώρο λοιπόν που ευχόταν κάθε παιδί να μπορούν να του προσφέρουν οι γονείς του τη Λαμπρή ήταν καινούρια ρούχα ή παπούτσια.

Όμως η μάνα-δασκάλα εκείνο το βράδυ άκουσε το μικρό της γιο να της λει:

-Εγώ μάνα θέλω για τη Λαμπρή νάχω φτερά. Τούτο να το δώρο θέλω. Πράμα άλλο.

-Ετροζάθηκες παιδάκι μου; Δε θέλεις ρούχα γη παπούτσια μόνο θέλεις φτερά; έλα στα σύγκαλά σου. Είντα θα τα κάμεις κουζουλό, τα φτερά;

-Γροίκα μάνα. Και μη με ξαναπείς κουζουλό γιατί δεν είμαι και να το κατέεις. Ήθελα νάχα φτερά και σαν το πουλάκι να πετάξω ψηλά και να κάτσω στα κεραμίδια τση γειτόνισσας, να μη με φτάνει να με δείρει. Και από κειδά να φωνιάζω με ούλη μου τη δύναμη, μέρα νύχτα, το παρατσούκλι που τση 'χουνε βγάλε στο χωριό. Να μάθει να με περιπαίζει ομπρός σου όλους τσοι ανθρώπους και να με ρωτά με πόσο προοιβάστηκα ούλη την ώρα. Γι' αυτό τα θέλω τα φτερά μάνα.

Και πριν καλά καλά τελειώσει το λόγο του, έπεσε στην αγκαλιά της κλαίγοντας. Μ' αυτά τα δάκρυα και τη ζέστη της μητρικής καρδιάς ξεπλύθηκε και χάθηκε η πίκρα από την παιδική ψυχούλα, λίγες μέρες πριν τη Λαμπρή.

Σήμερα ο μικρός μας φίλος είναι μεγάλος, καλός οικογενειάρχης, άξιος δουλευτής της γης και επιδέξιος τεχνίτης. Από τα παλιά τα χρόνια κράτησε την ευαισθησία, την καλοσύνη, την ανθρωπιά. Όταν αναθιβάλαμε τα παλιά γελώντας μου είπε: «Τα θυμάσαι; Κουζουλός μωρέ δεν ήμουν που ήθελα τέτοιο δώρο για τη Λαμπρή;»

Όταν σε κάποια μεγάλη ανθρώπινη ανάγκη, απλόχερα πρόσφερε τις οικονομίες του, με κοίταξε και είπε: «Μπορεί και να 'δωκα το αυριανό ψωμί των κοπελιών μου. Μα δε θα τ' αφήκει ο Θεός να πεινάσουνε. Είντα λέεις και συ μωρέ;»

Αλήθεια είντα να πω εγώ; Μα το μόνο που μπορώ. Τέτοια γειτονάκια ευτύχησα να έχω.

Τέτοιους ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ βγάζει το ευλογημένο χωριό μου.

Μαίρη Πριπάκη - Κουντάνη

Των μικρών... μεγάλη η Παλαιστίνη

Ο πόνος πάει... Παλαιστίνη.
Η ιστορία ανιστορεί, ανιστόρητα...
μπρος το ανυπολόγιστο μένος...
Πυρπόληση καν' ίχνους ύπαρξης... βοά η Παλαιστίνη.
Κι εκείνη η Αδίστακτη Σιωπή.
Το χέρι γλυκό·
δε συστρέφει το σπαραγμό·
αλλά κάνει σκοτεινή το αδαμάντινο βλέμμα που αντέχει, κι ακόμα να περπατεί -
έστω, τουλάχιστον σε αγρούς- έξω.

Κανείς -κανενός -δεν υπάρχει εκτός.
Αλλά συνένοχοι!
Στα πάντα διαρκή απροσυπόγραφα εγκλήματα
Αντιστάθμισε -πως,
έχει επινοηθεί ο τρόπος
να σε ακυρώνουν, ίδια, εμπρός σου -εντός.
Κι ενώ προς κακοτράχαλες πορείες
χρηστός Δεσμώτης και ο Κηπουρός,
ακλόνητο επιλογής: ίδια πάλι εσύ, μικρός,
ο οδυρμός κι' οδύρεται.

Στις πιο μελωδικές στροφές του,
άχαρος κύκλος μοναχός η γή, κι' εκρήγνυται.
Όταν κι' ο ήχος κάποιας έρημης καμπάνας
θα έχει αποκοπεί...

Από παράθυρο πανύψιστο στον καθαρό
αέρα,
βοά...η Παλαιστίνη.

13/1/2024

Και το νέον έτος με χαρά!

Έλση Παυλάκη

Πρωτοχρονιάτικη Πίτα του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμένων

Στις 10 Φεβρουαρίου 2024, οι συγχωριανοί μας, μετά από κάλεσμα του πολιτιστικού Συλλόγου Αρμένων, έκοψαν την Πρωτοχρονιάτικη Πίτα του Συλλόγου, στον χώρο του Μουσείου των Αρμένων, μέσα σε ιδιαίτερα χαρούμενη ατμόσφαιρα και ανταλλαγές ευχών για τη νέα χρονιά 2024!

Κάλαντρα από τους μικρούς μας φίλους

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος, παραμονές των γιορτών των Χριστουγέννων, οι μικροί μαθητές του Παιδικού Σταθμού των Αρμένων, ξεχύθηκαν στους δρόμους και είπαν τα παραδοσιακά κάλαντρα με τα τριγωνάκια τους.

Και του Χρόνου!

Ο Αγιασμός στον Υδάτων

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος πραγματοποιήθηκε ο Αγιασμός στον Υδάτων στην Πηγή Πλάτανος παρουσία πολλών κατοίκων, φίλων & επισκεπτών του χωριού μας. Επίσης παραβρέθηκαν ο Δήμαρχος

κ. **Χ. Κουκιανάκης** καθώς και ο νέος γραμματέας του Δήμου μας κ. **Χ. Παπαδάκης**. Τον Σταυρό έπιασε ο **Ηρακλής Sulxhanisbhvili** που έπεσε μαζί με τον **Στρατή Τσιτσιρίδη** & τον μικρούλη **Στέ-**

φανο Κατράνα. Ο Στέφανος μάλιστα κέρδισε το Φλουρί της βασιλόπιτας του πολιτιστικού μας συλλόγου που μοιράστηκε στην είσοδο των Πηγών Πλάτανος.

«Μ'ανάβεις»

Το μανάβικο των Αρμένων στο Καλυβιανό Καρναβάλι

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος Αρμένων συμμετείχε στο Καλυβιανό Καρναβάλι με θέμα: «Μ'ανάβεις».

Μικροί-μεγάλοι διασκέδασαν παρέα δημιουργώντας το μανάβικο των Αρμένων! Οι στολές ήταν φρούτα και μπακαλινές! Μήλα, λεμόνια, σταφύλια, πορτοκάλια, φράουλα κτλ. Υπήρχαν ακόμη και χειροποίητα

φρούτα σαν κάπα για μικρούς και μεγάλους, και ποδιές για τους μαναβηδες!

Η Πρόεδρος και το Διοικητικό Συμβούλιο του Πολιτιστικού Συλλόγου Αρμένων ευχαριστεί όλες και όλους για την συμμετοχή και την στήριξη στην συμμετοχή μας στο Καλυβιανό Καρναβάλι του 2024! *Και τον Χρόνον!*

«Η σημασία του νερού στη ζωή μας»

Εκπαιδευτική δράση από τους μαθητές της Β' Γυμνασίου του 1ου Πειραματικού Γυμνασίου Χανίων στους Αρμένους

Στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών του δράσεων το 1ο Πειραματικό Γυμνάσιο Χανίων επισκέφτηκε τους **Αρμένους** και τον **Στύλο** προσφέροντας τη δυνατότητα στους μαθητές/τριες να ανακαλύψουν την σημασία του νερού στην ζωή μας, σήμερα και χτες. Αρχικά οι μαθητές και οι μαθήτριες περπάτησαν την **διαδρομή Φυσικής και Πολιτιστικής κληρονομιάς των Αρμένων** που περιελάμβανε τις πηγές Πλατάνου, την Χαβούσα, την Παναγίτσα, τους Κριγούς, τον Νερόμυλο και την πλατεία με την εκκλησία του Αγίου Ιωάννη. Στους Αρμένους τους μαθητές και τις μαθήτριες υποδέχτηκαν η κα **Δήμητρα Καλλιβρετάκη** συνταξιούχος εκπαιδευτικός και μέλος της συνέλευσης των Αρμένων για τις πηγές, η κα **Πινελόπη Γκίνη** ξεναγός Πολιτιστικής και Φυσικής κληρονομιάς και η κα **Φανή Καλούδη** κάτοικος Αρμένων.

Η κα Καλλιβρετάκη ενημέρωσε τους μαθητές/τριες για την σημασία των πηγών των Αρμένων τόσο για τους κατοίκους του χωριού όσο για τα χωριά του Αποκόρωνα αφού από αυτές εξασφαλίζουν πόσιμο νερό περισσότερα από είκοσι χωριά, ενώ η κα Γκίνη με τα θεατρικά της δράματα, βοήθησε να συνειδητοποιήσουν το σημαντικό ρόλο του νερού στη ζωή μας. Κατά την επιστροφή, οι μαθητές και οι μαθήτριες, μελετώντας τον χάρτη που υπήρχε στο φύλλο εργασίας που είχε δοθεί από τους καθηγητές σε συνδυασμό με τις γνώσεις που έχουν κατακτήσει από το σχολείο και τις παρατηρήσεις από την περιπλάνησή τους στη φύση ανακάλυψαν ότι το νερό των πηγών Αρμένων και Στύλου προέρχονται από τα Λευκά όρη. Το νερό λοιπόν ρέει υπόγεια μέχρι τις πηγές και γι' αυτό το βλέπουμε να αναβλύζει από το υπέδαφος. Στη συνέχεια τα

νερά των δυο πηγών ρέουν επιφανειακά δημιουργώντας τον **ποταμό Κοιλιάρη**. Αυτό είναι το ποτάμι που εκβάλλει στην παραλία της Κυανής Ακτής στις Καλύβες. Οι καθηγητές και καθηγήτριες που σχεδίασαν την επίσκεψη είναι οι: Ράπτη Μαρία και Μαυροματάκης Γιώργος και που συνόδεψαν τους μαθητές και τις μαθήτριες: Καλαϊτζή Ελένη, Λυμπερν Δήμητρα και Θεοχάρης Μπάμπης.

Πηγή: **Χ.Ν.**

Οι εντυπώσεις των μαθητών και των μαθητριών από το συγκεκριμένο μάθημα στη Φύση

«Η διαδρομή ήταν καταπληκτική και μου άρεσε πολύ η εξερεύνηση του νερού και της βιοποικιλότητας της περιοχής»

«Περάσαμε πολύ ωραία, ειδικά όταν κάναμε τα κύματα και είχαμε μία ώρα ελεύθερη»

«Η εκδρομή μου άρεσε. Ήταν ωραία που

μάθαμε για τους Αρμένους περισσότερες πληροφορίες βλέποντας το χωριό. Και ο Στύλος είναι πολύ ωραίος, είχα ξαναέρθει και ήταν πανέμορφο»

«Πολύ ωραία και ενδιαφέρουσα εκδρομή σε διαφορετικούς προορισμούς από ό,τι συνήθως»

«Πολύ εντυπωσιακά, πρασινάδα, νερό. Ήταν ωραία που κάναμε και ένα mini περίπατο»

«Μου άρεσε πολύ και θα ξανάρθουμε σίγουρα».

Τρώτε και πίνετε άρχοντες

Συνταγές με ζωγραφιές μαγειρικής για κουνέλια και λαγούς αρμενιανούς

Η συνταγή αυτή, καθώς και τα σχέδια που ακολουθούν είναι του πολυτάλαντου αξέχαστου χωριανού μας Στέλιου Αναστασιάδη (1926 - 1995), και προέρχεται από το βιβλίο του «Εκατό και... Χειμωνιάτικες εναλλακτικές συνταγές», Αθήνα 1989, σελ. 68-69.

ΛΑΓΟΣ ΣΤΙΦΑΔΟ ΜΑΡΙΝΑΡΙΣΜΕΝΟΣ ΣΕ ΚΡΑΣΙ

Για ένα λαγό έως 1.850 γρ., θα χρειαστείτε τη μαρινάδα που σας δίνω στη διπλανή στήλη καμιά εικοσαριά μικρά κρεμμυδάκια στιφάδου, ένα κλωναράκι δεντρολίβανο, λιόλαδο κι αλεύρι για να τον ροδίσετε, καθώς και 50 γρ. μπέικον και 50 γρ. βούτυρο φρέσκο για να τον σοτάρετε. Για το τελικό δέσιμο της σάλτσας, θα χρειαστείτε: 25 γρ. βούτυρο αποκλειστικά φρέσκο, 1 φουσκωτό κουταλάκι αλεύρι και 1/2 κουταλάκι ξυμένη πορτοκαλόφλουδα.

Η εκτέλεση. Θ' αρχίσετε, φυσικά, με τη μαρινάδα. Όταν έρθει η ώρα να ψήσετε το λαγό σας, θα τον βγάλετε απ' τη μαρινάδα και θα τον στεγνώσετε καλά. Στη συνέχεια θα τον αλευρώσετε και θα τον ροδίσετε όπως σας δείχνει το διπλανό σχέδιο.

Σε μίαν άλλη κατσαρόλα, και στην οποία θα ψηθεί τελικά ο λαγός, βάζετε τα 50 γρ. φρέσκο βούτυρο και, μόλις το βούτυρο ζεσταθεί καλά, ρίχνετε μέσα το κομμένο μπέικον. Το ροδίσετε 3-4 λεπτά ανακατεύοντας το πού και πού και του προσθέτετε το λαγό. Ρίχνετε αμέσως τη μαρινάδα μαζί μ' όλα της τα αρωματικά, καθώς και το δεντρολίβανο. Μόλις το φαγητό σας αρχίζει να βράζει, κλείστε όσο γίνεται καλύτερα την κατσαρόλα και χαμηλώστε στο ελάχιστο τη φωτιά σας. Για να μη σκληρύνει το κρέας, το ζουμί μέσα στο οποίο βράζει πρέπει μόλις να τρεμουλιάζει. Ο χρόνος ψησίματος εξαρτάται, φυσικά, απ' την ηλικία του ζώου.

Εν τω μεταξύ, ετοιμάζετε τα κρεμμυδάκια όπως ακριβώς σας δείχνει το σχέδιο στη σχεδιασμένη συνταγή «Κουνέλι με σάλτσα πορτοκάλι». Δεν προσθέτετε κανένα απ' τα αρωματικά και, αντί για κρασί, βάζετε λίγο απ' το κρασάτο ζουμί του λαγού. Στη συνέχεια ακολουθείτε ακριβώς τις φάσεις 4 και 5 του ίδιου σχεδίου για το τελικό ψήσιμο του λαγού και της σάλτσας.

ΚΟΥΝΕΛΙ ΜΕ ΜΠΙΡΑ ΚΑΙ ΜΑΡΑΘΟ

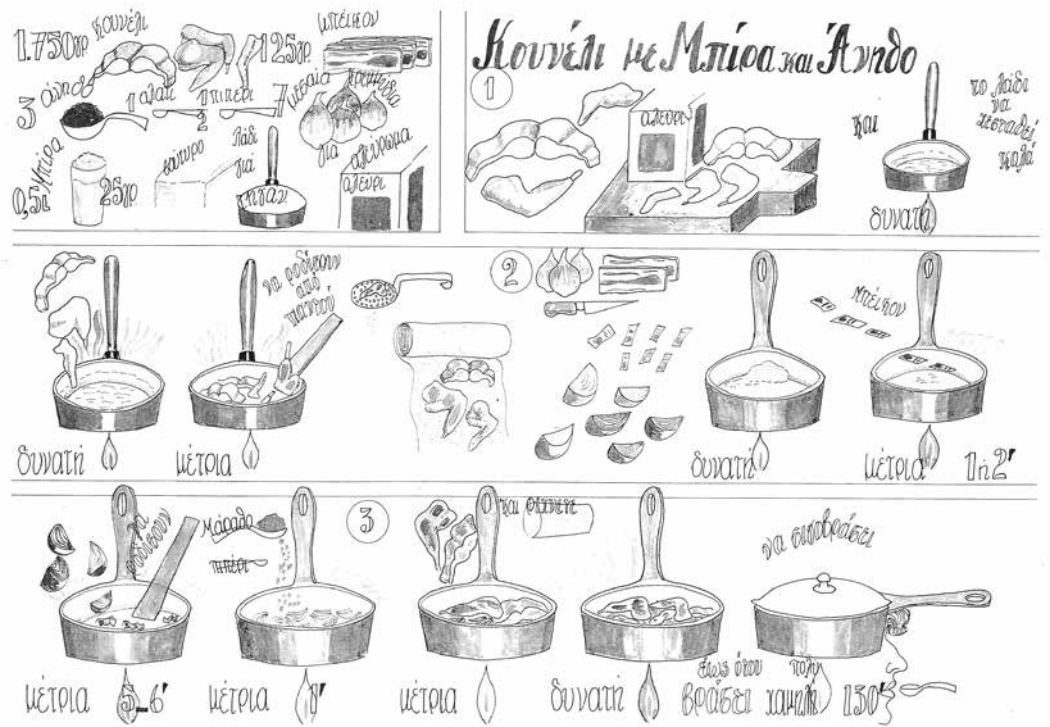
Σημείωση για τη σχεδιασμένη συνταγή

Αυτή η συνταγή είναι για όλα τα γούστα, παρόλο που η ύπαρξη της μπίρας μάς ξενίζει λίγο. Πάντως είναι νοστιμότατη και η εκτέλεση της αρκετά εύκολη. Υπάρχουν ελάχιστα σημεία που πρέπει να προσέξετε.

1ον. Η μπίρα. Βάλτε όση ακριβώς σας λέει η συνταγή. Αν μπει περισσότερη, θα πικρίσει η σάλτσα. Αν, λοιπόν, στη διάρκεια του ψησίματος είχατε πολύ εξάτμιση είτε γιατί η κατσαρόλα σας δεν κλείνει καλά είτε γιατί η φωτιά σας ήταν πολύ δυνατή, προσθέστε της νερό κι όχι μπίρα για να μην πιάσει.

2ον. Μην ελαττώσετε την ποσότητα των κρεμμυδιών και του μάραθου. Αυτό το είδος τα θέλει και τα δυο, και μπόλικά μάλιστα.

ΜΑΡΙΝΑΔΑ ΓΙΑ ΛΑΓΟ

Συνήθως ένας μεγάλος λαγός, που ζυγίζει γύρω στα 2,5 κιλά ακαθάριστος, χρειάζεται να μείνει σε μαρινάδα για να σπάσουν οι ίνες του και να μαλακώσει κάπως το κρέας του. Για έναν τέτοιο λαγό, θα χρειαστείτε την εξής μαρινάδα: 1 φλιτζανάκι του καφέ ξίδι, 1 φλιτζανάκι του καφέ λιόλαδο, 0,35 Π. κόκκινο κρασί, 1 μεγάλο κρεμμύδι και 1 μεγαλούτσικο καρότο, κομμένα σε λεπτές φέτες, 1 φουσκωτό κουταλάκι θυμάρι, 2 φύλλα δάφνης, 10 σπόρους πιπέρι και μια πατικωμένη σκελίδα σκόρδο.

Αφήνετε το λαγό σας, κομματιασμένο, μες στη μαρινάδα 12 έως 24 ώρες, ή και περισσότερο όταν ο καιρός είναι κρύος.

Η Λαμπρή του Τσοπάνου

του Γ. Ι. Καφετζάκη -Μαράντη

Ποιο χρόνο ήταν δε θυμάμαι. Αυτό μονάχα που έμεινε στη μνήμη μου από το Πάσχα εκείνο, ήτανε μια εικόνα που χαρακτήριζε βαθύτατα στην ψυχή μου και κάθε φορά που έρχεται το Πάσχα στέκει μπροστά μου ολόφωτη, μα δεν μου δόθηκε αλήθεια ποτέ η ευκαιρία να την διηγηθώ.

Να όμως που ήρθεν η ώρα της: Νέοι τότε, παιδιά ακόμη, με γεμάτη την ψυχή χαρά και με την ορμή που όλοι οι νέοι έχουν, να αγκαλιάζουν τη ζωή όσο μπορούν πλατύτερα, εξεκινήσαμε για να γιορτάσουμε το Πάσχα στο απόμακρο χωριό. Είμαστε πεντέξη, όλοι γεμάτοι από τη φωτιά της νιότης, νέα βλαστάρια ανοιξιάτικα και ξεκινήσαμε κυνηγώντας τη χαρά και μαζί τις περιπέτειες...

Για να πάμε στο χωριό, που αποφασίσαμε να κάνουμε το Πάσχα, ξεστράτισαμε και η νύχτα του Μεγάλου Σαββάτου μας βρήκε περιπλανώμενους επάνω σε κορφοβούνια άγνωστα. Είχαμε χάσει οριστικά το δρόμο. Αυτό αλήθεια για άλλους θα ήτανε μία συμφορά! Όμως για μας και για τα τρελλά μας νιάτα έγινε αφορμή αξέχαστης ευθυμίας και η περιπλάνησή μας μέσα στις δύσβατες νεροσυρμές και στους αγκαθωτούς θάμνους που σχίζαν τα πόδια μας συνεχιζότανε μέσα σε γέλια και αστεία...

Η νύχτα προχωρούσε και μαζί η περιπλάνησή μας εξακολουθούσε με το ίδιο πάντα κέφι. Οπου άζαφνα ακούστηκαν οι πρώτοι ήχοι της αναστάσιμης καμπάνας και όλοι πια εθυμηθήκαμε πώς τα πράγματα δεν ήταν ευχάριστα, γιατί εκινδυνεύαμε να μην κάνουμε εφέτος Ανάσταση...

- Βρε παιδιά, βλέπω φως εκεί κατά την διπλανή κορφή, εφώναξε κάποιος.

Και πραγματικά όλοι είδαμε να τρεμοσβήνει ένα μικρό φώς-κάτι σαν πυγολαμπίδα- μα ήταν πολύ μακριά. Όλοι μαζί ξεκινήσαμε κατά κεί. Η ευθυμία είχε λιγοστέψει, γιατί από τη μια μεριά εβλέπαμε μια όχι ευχάριστη πραγματικότητα, κι από την άλλη το φωτάκι εκείνο μας εγεννούσε ένα φόβο υποσυνείδητο.

Απόμακροι ήχοι της καμπάνας έφταναν τώρα και από άλλα σημεία, απόδειξη πως και στα άλλα χωριά είχε αρχίσει η Αναστάσιμη Ακολουθία. Προχωρούσαμε σιγά-σιγά τώρα με κατεύθυνση προς το φως και σε λίγο είχαμε ανεβεί στην κορφούλα. Ένας μαντρόσκυλος ούρλιαξε άγρια και αναγκαστήκαμε να σταματήσουμε απότομα...

Η νύχτα ήτανε ασέλνηνη, μα η ξαστεριά μας έκανε να βλέπουμε αρκετά καλά... Κι έτσι σκαρφαλωμένοι καθώς είμαστε σ'εκείνη την κορφούλα είδαμε σε μικρή απόσταση την εικόνα την αλησμόνητη.

Ο τσοπάνος ανάμεσα στα πρόβατα μ'ένα κερύ στα χέρι έκανε την Αναστάσιμη προσευχή του. Ακούαμε καθαρά κομμάτια από τα τροπάρια που άλλοτε έψαλλε με τη χοντρή φωνή του και άλλοτε απήγγελλε σε εκκλησιαστικό τόνο. Κάπου-κάπου διέκοπτε το ψαλτικό του

για να επιβάλει σιωπή στα γρυλίσματα του μαντρόσκυλου, ο οποίος καθώς μας ένοιωθε κοντά διεμαρτύρετο και στο τέλος για να μείνει ήσυχος ο προσευχόμενος τον έδεσε οριστικά σε κάποιο πλησίον δενδράκι. Εκεί πια το σκυλί πύχασε και έτσι μπορέσαμε να ακούμε την αναστάσιμη ακολουθία του απροσδόκητου ... μοναχού με όλην την κυριολεξία. Ακούσαμε λοιπόν κομμάτια τροπαρίων άλλα από την αρχή, άλλα από τη μέση, άλλα σχετικά με την Ανάσταση, άλλα εντελώς άσχετα, τα περισσότερα με παραφθορές που τα έκαναν ακατανόητα και μαζί ανακάτευε και επιφωνήσεις σχετικές με αναμνήσεις του από περασμένα πασχαλινά του γλέντια, ενώ συνεχώς εσταυροκοπείτο και ευλογούσε τα πρόβατά του.

Αργά αργά, σκυφτοί ανάμεσα στα βράχια και τους θάμνους, σιωπηλοί είχαμε πλησιάσει ώστε να μη μας διαφύγει ούτε λέξη από την περιέργη προσευχή του τόσο συμπαθητικού και απλού αυτού χριστιανού. Και έτσι ακούαμε: «Την Ανάστασή σου Χριστέ Σώτη ...άγγελοι κουνούσιν εν ουρανοί ... Αναστάσης ο Χριστός από του τάφου... (και διέκοπτε για να επιβάλει σιωπή στους γρυλλισμούς τους σκυλιού).

- Σώπα μωρέ άδικο να σου δώσει καταραμένη και λειτουργία γίνεται! (και ευνέχιζε Ανάσταση Χριστού περασάμενος ... Ιησούς ο μόνος αναμάρτητος... Τον Σταυρόν σου προσκυνούμεν Δέσποτα ... (μπέε, έκαμε άζαφνα ο διπλανός του τράγος).

- Ιντάχεις εδά κι η αφεδιά σου τέθοια ώρα; Κεδιά (σιωπή) να σε κόψει, δε θωρείς πως λειτουργώ; ...»

Καθώς είχαμε πλησιάσει και τα μάτια μας είχαν συνηθίσει το σκοτάδι εβλέπαμε πια καθαρά όλες τις λεπτομέρειες του προσευχόμενου: Έτσι ενώ με το αριστερό χέρι εκρατούσε μια μεγάλη λαμπάδα αναμμένη, με το δεξί εκουνούσε ένα θυμιατήρι δικής του κατασκευής: είχε δέσει δηλαδή με σπάγγο τον πάτο μιας σπασμένης στάμνας

και μέσα είχε τα κάρβουνα και το λιβάνι. Καθώς λοιπόν απήγγελε ή έψαλλε τις προσευχές του εθυμιάτιζε συγχρόνως συνεχώς καθώς κάνει ο διάκος στην εκκλησία... Κι η ακολουθία εσυνεχίζετο «Κύματι θαλάσσης τον προίξανταπάλε... διώχτη τύραννε...»

Σε λίγο οι καμπάνες των διπλανών χωριών εκτυπούσαν χαρούμενα και απόμακροι κρότοι τουφεκοβολισμών έφτασαν και εκεί πάνω. «Ο Χριστός είχε αναστηθεί!». Εις το άκουσμα των πυροβολισμών και των κωδωνοκρουσιών, η σκηνή μας άλλαξε κατά απροσδόκητο τρόπο. Ο προσευχόμενος αφήκε το θυμιατήρι και παίζοντας ένα πήδημα όπως θα έκανε και στο χορό άρχισε με όλη τη δύναμη του στήθους του να ψέλνει το «Χριστός ανέστη» κουνώντας το κερύ του και πετώντας διάφορα σπασμένα πηλίνα αγγεία που είχε σωρέψει γύρω του εδώ κι εκεί που καθώς εσπούσαν έκαναν ένα διαβολεμένο κρότο που αντιλαλιώταν στην ψυχία της ερμηιάς μ' αυτό τον τρόπο αντικαταστούσε τα βαρελότα και τους τουφεκοβολισμούς τους γιορτάσιμους. Τα πρόβατα με τους απροσδόκητους αυτούς θορύβους εσκόρπισαν και ο μαντρόσκυλος ούρλιαζε αγριεμένος, κυττάζοντας κατά το μέρος που είμασε κρυμμένοι... «Αναστήτω ο Θεός και σκορπισθήτε και σεις μωρέ, και του Θεού πλάσματα είστε...» Και δος του και πετούσε τις σπασμένες γλάστρες σε όλα τα σημεία... Ήτανε τόση η χαρά του, τόσος ο ενθουσιασμός του για την Ανάσταση του Κυρίου, που δεν θυμούμαι να έχω ιδεί ποτέ μεγαλύτερη θρησκευτική χαρά...

Μετά πρόχειρο συνεννόηση η παρέα όλη αποφασίσαμε να παρουσιαστούμε και όλοι μαζί του φωνάξαμε:

- Χριστός ανέστη, κουμπάρε.

- Αληθώς ανέστη ο Κύριος, είπε και έτρεξε κοντά μας.

Ήτανε ένας θεόψηλος άντρας ως 25 χρόνων πλατύστερνος με τεράστιες πλάτες, που η φωνή του καθώς μας μιλούσε αντιβούσε στις γύρω λαγκαδιές.

- Εχάσαμε τη στράτα, εσυνέχισε ένας από μας και δεν επροφτάξαμε να πάμε στο χωριό να κάμουμε εκεί Ανάσταση.

- Ο Θεός τάφερε «δεξά», είπε ο τσοπάνος γελώντας, νάρθετε κατά το κονάκι μου απόψε να κάμω κι εγώ Λαμπρή μαζί σας, αλλοιώς ήθελα νάμαι μοναχός! Καλώς ήρθατε! Καλώς εκοπιάζετε! Πάμε στο μιτάτο παρακάτω και πράμα δε θα μάσε λείψει.

Και αληθινά τίποτε δεν έλειψε από ένα πλούσιο τραπέζι που μας έστρωσε από τα κόκκινα αυγά και τον οβελία που ψήσαμε όλοι μαζί, ως τα παχύτατα γαλακτερά που άφθονα, ακατάπαυστα, μας κουβαλούσε...

Είναι το Πάσχα που πάντα θα θυμούμαι και για την απρόοπτη περιπέτεια μα προ πάντων για την εντύπωση που μ'αφήκε η απλοϊκή προσευχή του αγνού αυτού νέου εκεί πάνω στις κορφές που έφτανε ασφαλώς σαν ο καλύτερος λιβανωτός στο θρόνο του Υψίστου.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Επάξια προαγωγή

Ο καρδιολόγος ιατρός **Κασωτάκης Εμμανουήλ**, σύζυγος της Σοφίας Τερεζάκη του Σπυριδωνος, προήχθη στον βαθμόν του Αρχιπλοίαρχου (ταξίαρχος).

Οι γονείς, **Σπύρος και Ειρήνη Τερεζάκη** του εύχονται θερμά συγχαρητήρια, με υγεία και εις ανώτερα.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας. Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

Αικατερίνη Λιονάκη	Αθήνα	50 €
Παπαγιαννάκη Σπύρο	Αθήνα	50 €
Γαβριηλίδη		
Χριστόφορο-Ιωάννη	Αθήνα	30 €
Λαμπαθάκη Βασίλη	Αθήνα	300 €
Βασάλο Μιχάλη	Αθήνα	20 €
Καβρουλάκη Μαρία	Αθήνα	20 €
Χατζηαγγελάκη Βέτα	Αθήνα	20 €
Τερεζάκη Σοφία του Μιχαήλ	Αθήνα	30 €
Τερεζάκη Αναστασία του Μιχαήλ στη μνήμη Κατίνας Ελευθερίου Τερεζάκη	Αθήνα	20 €
Κουρομιχελάκη Βασίλη	Αθήνα	20 €
Καβρουλάκη Μιχάλη	Αθήνα	50 €
Τσιτσιρίδη Ελένη	Αθήνα	20 €
Μουντοκαλάκη Ειρήνη	Αθήνα	50 €
Γάρδια Άννα	Αθήνα	20 €
Καβρουλάκη Δημήτρη του Παντελή	Αθήνα	25 €
Καβρουλάκη Κώστα	Αθήνα	25 €
Πατινωτάκη Γιάννη	Αθήνα	25 €
Τερεζάκη Σοφία του Ελευθερίου	Αθήνα	20 €
Λουράκη Εμμανουήλ	Αθήνα	30 €
Καλατζή Αγγελάκη Αφροδίτη του Γεωργίου	Σάμος	30 €
Σιώρη Μαίρη	Αθήνα	20 €
Προεστάκη Λιονουδάκη Βασιλική	Καλύβες	50 €
Καβρουλάκη Δημήτρη του Εμμανουήλ	Αθήνα	20 €
Καβρουλάκη Εμμανουήλ	Αθήνα	30 €
Μιχελογιαννάκη Γιώργο Ηράκλειο		80 €
Τερεζάκη Σοφία του Κωνσταντίνου	Αθήνα	100 €
Πολυχρονάκη Εμμανουήλ	Χανιά	50 €
Καβρουλάκη Αφροδίτη	Αθήνα	500 €
Πιπεράκη Εμμανουήλ	Αθήνα	20 €
Τερεζάκη Χρήστο του Ιωάννη και της Αναστασίας	Αθήνα	30 €
Θυμιανό Εμμανουήλ	Αθήνα	30 €
Κουτσομπάκη Θόδωρο	Αθήνα	700 €
Μιχελογιάννη Ιωσήφ του Δημητρίου	Χανιά	50 €
Σύλλογος Αρμενιανών "Ο Κριτοβουλίδης"	Αθήνα	1000 €

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό GR9001101560000015676103433 της Εθνικής Τράπεζας δηλώνοντας στην τράπεζα το όνομά σας, ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακίρακις Γιάννης, Σουλίου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 210-9916613, για να σας σταλεί η σχετική απόδειξη.

Περιφερειακό Ιατρείο Αρμένων Αποκορώνου

Η ανάληψη της ανιδιοτελούς πρωτοβουλίας μας είχε ως αποτέλεσμα να αγοραστεί, σε αντικατάσταση του παλαιού και χαλασμένου ψυγείου, ένα καινούργιο ψυγείο για τις ανάγκες στο ιατρείο μας.

Βέβαια αυτό επιτεύχθηκε χάρη στις απλόχερες χρηματικές συνδρομές των παρακάτω, στους οποίους απευθυνθήκαμε, ευαισθητοποιημένων συμπολιτών μας σε θέματα Δημόσιας Υγείας.

Τους ευχαριστούμε ολόψυχα όλους. Κοτρωνάκη Γεωργία, μικροβιολογικό εργαστήριο, Καλύβες

Μουντάκη Νίκη, φαρμακείο, Καλύβες
Κουτσομπάκης Κώστας, κρεοπωλείο, Αρμένιοι

Παπαγιαννάκη Κατερίνα, διαγνωστικό κέντρο, Καλύβες

Ορφανάκης Μιχάλης, καφενείο, Αρμένιοι

Μαλεκάκης Βασίλης, φαρμακείο, Αγ. Πάντες

Βλαμάκης Χαράλαμπος, Ηλεκτρολογείο Αυτοκινήτων, Καλύβες

Κατάκη Ευτυχία, φαρμακείο, Αρμένιοι
Μενδρινού Νεκταρία, φαρμακείο, Νιό Χωριό

Καλλιβρετάκη Δήμητρα, εκπαιδευτικός
Βλαμάκη Χαρίκλεια, εκπαιδευτικός

Έτσι μαζί με την αξιόπαινη, πολυπόθητη εδώ και χρόνια εξωτερική ανακαίνιση του κτιρίου από τη Δημοτική Αρχή βελτιώνονται αισθητά οι συνθήκες για το γιατρό μας και όλους που επισκέπτονται το χώρο του ιατρείου μας.

7/8/2023

X.B & Δ.Κ

Ένωση Συντακτών Κρητικού Τύπου – Γ.Σ. και Κοπή Πίτας

Στις 21-2-2024 πραγματοποιήθηκε στο ξενοδοχείο «Αμαλία» η Ετήσια Απολογιστική Γενική Συνέλευση της Ένωσης Συντακτών Κρητικού Τύπου με θέματα ημερήσιας διάταξης: Διοικητικός Απολογισμός Πεπραγμένων Δ.Σ., Οικονομικός Απολογισμός – Έκθεση Ε.Ε κ.α.

Πρόεδρος της Γ.Σ. εκλέχτηκε ομόφωνα ο κ. Αδαμάντιος (Μάκης) Κρασανάκης και Γραμματέας της Γ. Σ. η κ. Φιλία Αποστολάκη. Το Διοικητικό Απολογισμό έκανε ο Πρόεδρος Δ.Σ. κ. Νίκος Καραταράκης και τον Οικονομικό ο Ταμίας κ Φάνης Ξημεράκης. Την έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής ανέγνωσε ο Πρόεδρος της Ε.Ε.

κ. Θ. Ηλιάδης.

Σημαντικές παρατηρήσεις, προτάσεις και τοποθετήσεις, οι οποίες καταγράφηκαν στα Πρακτικά της Γ.Σ., έκαναν ο Αντιπρόεδρος της Ένωσης Στρατηγός κ. Βασίλης Αποστολάκης, καθώς και οι Χρύσα Δαμιανάκη, Γιάννης Καραβέλας, Γιάννης Ταβλάς, Στέφανος Αντωνάκης, Μιχάλης Πιτυκάκης, Σήφης Πετράκης, Γιώργος Νταγάκης, Γιάννης Καραβιτάκης, Σπύρος Τρούλης, Ι. Κρουσανιωτάκης, Δώρα Παπαδάκη κ.α.

Μετά το πέρας της Γ.Σ. και δια ανατάσεως των χειρών εγκρίθηκε ομόφωνα ο Διοικητικός και Οικονομικός.

Στη συνέχεια, ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Νίκος Καραταράκης, μαζί με τον Επίτιμο Πρόεδρο κ. Νίκο Δασκαλάκη, τον Πρόεδρο της Γ. Συνέλευσης κ. Μάκη Κρασανάκη και τα μέλη του Δ.Σ. της Ένωσης έκοψαν την καθιερωμένη βασιλόπιτα της Ε.Σ.Κ.Τ. για το 2024 και αντάλλαξαν ευχές με τα άλλα μέλη της Ένωσης.

Μάκης Κρασανάκης

